

PM Rotel IX (Dnr KS 2020/1668)

Inbjudan till samråd inom vattenförvaltning 1 november 2020 - 30 april 2021

Remiss från Havs- och vattenmyndigheten samt Vattenmyndigheten i
Norra Östersjöns vattendistrikt
Remisstid den 30 april 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Vattenförvaltningsarbetet har sin grund i EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG), vattendirektivet, som anger att medlemsstaterna ska genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av vattentillståndet samt skydda, förbättra och återställa alla vattenförekomster i syfte att uppnå god status, eller i vissa fall god potential, senast år 2021. Direktivet medger vissa undantag, bland annat i form av förlängd tidsfrist för genomförande av åtgärder till senast år 2027 och mindre stränga krav förutsatt att vissa förutsättningar är uppfyllda. Sverige införde detta direktiv år 2004 och bedriver vattenförvaltningsarbetet i enlighet med direktivet, genom 6-årscykler där varje cykel avslutas med beslut om förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer samt åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Under förvaltningscykeln hålls, inför viktiga ställningstaganden och beslut, samråd där alla berörda och intresserade har möjlighet att lämna synpunkter.

Vattenmyndigheten Norra Östersjön har med anledning av detta tagit fram förslag till vattenförvaltning för åren 2021-2027. Förslaget innehåller förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer för vattenarbetet.

Förslaget till förvaltningsplan innehåller en sammanfattande redogörelse för vattenförhållandena och förvaltningen av vattenkvaliteten i Norra Östersjöns vattendistrikt. Planen beskriver inriktningen för kommande arbete i distriktet och ger en sammanfattning av åtgärdsprogrammet.

I åtgärdsprogrammet anges vad Sveriges myndigheter och kommuner behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Förslag till vilka fysiska åtgärder som behöver genomföras och i vilken omfattning, finns samlat i Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som även utgör ett underlag för att vattenmyndigheterna ska kunna räkna fram det totala åtgärdsbehovet och vad det kan kosta att genomföra.

Stockholms stad ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt och har fått remissen för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB besvarar remissen genom dotterbolagen Stockholm Vatten och Avfall AB:s respektive Stockholms Hamn AB:s svar.

Stadsledningskontoret ställer sig övervägande positiv till förslaget och anser att underlaget är lättillgängligt och välarbetat. Därutöver lämnar kontoret specifika synpunkter.

Exploateringsnämnden ser positivt på det fortsatta arbetet med att förbättra vattenkvaliteten vattendistriktet. Nämnden anser att stadens urbana vatten bör klassas som kraftigt modifierade vattenförekomster för att möjliggöra en effektiv åtgärdsplanering. Därutöver menar nämnden att uppskattningen av åtgärdskostnaden troligtvis är underskattad.

Fastighetsnämnden ställer sig positiv till den höga ambitionsnivå avseende vattenkvaliteten i regionen, men betonar att kommunerna har ett behov av ökade resurser i paritet med det ökade åtgärdsstrycket. Därutöver lyfter nämnden vikten av samordning av vattenplanering vad gäller översvämning och skyfall.

Idrottsnämnden är överlag positiv till förslagen, men efterfrågar en bättre bild av de ekosystemtjänster som helt riskerar att gå förlorade till följd av långvariga hinder i vattendrag ges vid avvägningen mellan ekologisk god status och samhällsnyttan för vattenkraften. Nämnden anser också att effekten av landhöjningen gentemot vattennivåökningen i Stockholmsområdet och dess påverkan på fisksamhällen behöver betonas ytterligare.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden framhåller vikten av att kommuner involveras i arbetet med att ta fram vägledningar inom ett flertal tillsynsområden samt att kommunernas representation bör stärkas i nationella forum. Nämnden anser att flera urbana vattenförekomster i Stockholms innerstad behöver ges undantag från att uppnå god status för hydromorfologiskt tillstånd, och lyfter även behovet av en långsiktig och permanent resursförstärkning hos de aktörer som ska genomföra åtgärderna som föreslås i åtgärdsprogrammet.

Stadsbyggnadsnämnden ser positivt på förslagen. Därutöver lämnar nämnden specifika synpunkter om stadsutveckling, däribland att kommunerna i detaljplaneringen bör kunna använda av lokala dataunderlag och inte enbart av det nationella datasystemet Vatten Informations System Sverige (VISS) som anses innehålla felaktigheter. Nämnden ser positivt på att delförvaltningsplanen mot vattenbrist och torra uppmärksammas och samordnas med annan vattenplanering.

Trafiknämnden bedömer att de flesta delarna av innehållet i remissen som berör kontoret hanteras inom stadens arbete med vattenförvaltning, Handlingsplan för god vattenstatus, där nämnden deltar.

Stockholms Hamn AB påpekar att bolaget kan bli påverkade av förslagen i egenskap av verksamhetsutövare, exempelvis genom gränser för miljökvalitetsnormer. I övrigt har inte bolaget synpunkter på underlaget.

Stockholm Vatten och Avfall AB anser bland annat att underlaget behöver kompletteras med ett fokus på ledningsnätet, inklusive de felanslutningar som kan innebära stor negativ påverkan på vattenförekomster, att efterlevnaden av

skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden behöver stärkas, att informationen i VISS behöver uppdateras och att det behöver tydliggöras när remissens underlag avser nationella förhållanden respektive distriktsunika.

Mina synpunkter

Genom implementeringen av vattendirektivet (2000/60/EG) i miljöbalken har kommunerna fått en nyckelroll i att genomföra och driva på arbetet med att nå miljökvalitetsnormerna för vatten. Stockholms stad har en hög ambitionsnivå vad gäller vattenkvalitetsarbete och har genom åren varit en framgångsrik aktör när det gäller arbete med vatten. Trots detta återstår en hel del arbete för att stadens sjöar och vattendrag ska uppnå en god vattenstatus. Som ett viktig led i arbetet med vattendirektivet håller lokala åtgärdsprogram på att tas fram för alla stadens 21 vattenförekomster, i enlighet med stadens *Handlingsplan för god vattenstatus* som antogs av kommunfullmäktige 2015.

Stockholm ingår i vattendistriktet Norra Östersjön, som är Sveriges mest tätbefolkade, vilket även avspeglas i vattenmiljöns tillstånd. Mycket av vattenarbetet behöver göras i samverkan med andra aktörer, däribland andra kommuner och vattenmyndigheter, och därför välkomnar jag förslagen för perioden 2021-2027.

Särskilt positivt är det att klimatanpassning har inkluderats i vattenförvaltningen. Ökad nederbörd, skyfall, torka och översvämningar behöver hanteras samtidigt som miljökvalitetsnormerna fortsätter att respekteras. Där är ett nationellt samarbete bland kommunerna och vattenmyndigheten viktigt för att kunna förebygga konsekvenserna av klimatförändringarna.

De senaste åren har Sverige haft svårt att uppnå de uppsatta EU-målen för vatten, i synnerhet de mål som berör miljökvalitetsnormerna. I urbana områden som Stockholms stad är det många gånger svårt att klara miljökvalitetsnormerna på grund av historisk påverkan och konflikter med samhällsnyttiga verksamheter. Därför är det positivt att samhällsnytta och praktiska möjligheter att uppfylla målet med god vattenstatus på ett tydligare sätt än tidigare vägs in i normsättandet. Staden har tidigare påpekat att även urbana vattenförekomster med stor fysisk påverkan, t.ex. i form av samhällsviktig infrastruktur, stensatta kajer med mera, bör kunna klassas som kraftigt modifierade vatten (KMV). Det är viktigt att ett urbant perspektiv finns med i arbetet framöver. Det är nödvändigt för att kunna ta fram och genomföra relevanta åtgärdsförslag i en urban miljö och för att kommunerna ska kunna bedriva ett bättre och mer ändamålsenligt vattenarbete.

Jag delar fullt ut Vattenmyndighetens analys om att frågan kring finansieringen av åtgärder, som behöver säkerställas och förstärkas, är central. Det är avgörande för att kunna uppnå det övergripande målet med EU-direktivet om god vattenstatus i samtliga vattenförekomster senast 2027, eftersom det behövs mer resurser till åtgärder. För många kommuner i vattendistriktet och runt om i landet är det en stor utmaning att styra upp frågor kring ansvar för genomförande för åtgärder och vilka medel som bör finansiera vattenarbetet, d.v.s. genom skattemedel eller via VA-kollektivet. För att vattenarbetet ska kunna fungera behövs det därför en annan finansiering än i dag, exempelvis med en kombination av statliga medel och kommunal medfinansiering. Därutöver anser jag liksom flera av stadens remissinstanser, att den kostnadsuppskattning som görs i förslaget underskattar de faktiska kostnaderna för att genomföra åtgärder. Därför anser jag att

samrådsmaterialet bör justeras med en reviderad kostnadsuppskattning samt kompletteras med förslag på finansieringslösningar.

Att ha tillgång till rent dricksvatten i tillräckliga mängder, såsom det är fallet i Stockholm, är en ovärderlig resurs som förpliktigar och aldrig får tas för given. Därför är det mycket positivt att förslaget innehåller en del åtgärder avsedda att säkerställa denna ovärderliga resurs. Mälaren är råvattentäkt för stadens dricksvatten och jag vill framhålla kommunens behov av vägledningar i detta arbete, särskilt vad gäller skydd mot föroreningar, som exempelvis PFAS-ämnen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 21 april 2021

KATARINA LUHR

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Missiv Samråd om vattenförvaltning Norra Östersjön
3. Förslag till åtgärdsprogram 2021-2027 Norra Östersjön
4. Miljökonsekvensbeskrivning Åtgärdsprogram Norra Östersjön
5. Bilaga 1 till Åtgärdsprogram för vatten 2021-2027
6. Förslag till förvaltningsplan 2021-2027 Norra Östersjön
7. Bilaga 1 - Ordlista
8. Bilaga 2 - Administrativ information om vattendistriktet
9. Bilaga 3 - Register över utsläpp och spill
10. Bilaga 4 - Riskhanteringsplaner enligt översvämningförordningen
11. Föreskrift miljö kvalitetsnormer Norra Östersjön
12. Bilaga 1-3 till föreskrift miljö kvalitetsnormer _exempeltabeller
13. Bilaga 4 till Föreskrift miljö kvalitetsnormer
14. Bilaga 5c - Krav enligt vattenförvaltningsordningen Norra Östersjön
15. Bilaga 6c - Vattenförekomstindelning och typning Norra Östersjön
16. Bilaga 7c - Skyddade områden enligt vattenförvaltningsförordningen Norra Östersjön
17. Bilaga 8c - Övervakningsprogram Norra Östersjön

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU. I Sverige har vattenmyndigheterna ett utpekat ansvar för att tillgodose att vattendistriktens sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten förvaltas på ett hållbart sätt. Sverige är indelat i fem huvudavrinningsområden, vattendistrikt. Stockholm tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt som sträcker sig från strax söder om Dalälven i norr och i det närmaste ner till Bråviken i söder och från Kilsbergen i väster till skärgården i öster. Distriktet berör hela eller delar av Uppsala, Örebro, Stockholms, Södermanlands, Västmanlands, samt en liten del av Östergötlands och Dalarnas län. 76 kommuner ingår helt eller delvis i vattendistriktet.

Vattenförvaltningsarbetet bedrivs i cykler om sex år. Den tredje cykeln avslutas i slutet av år 2021.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har remitterat samrådsförslag till vattenförvaltning för åren 2021-2027 bland annat till Stockholms stad för besvarande. Samrådet pågår mellan den 1 november 2020 och den 30 april 2021. I förslaget ingår förslag till förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt 2021-2027, förslag till åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt 2021-2027 och förslag till föreskrifter med miljökvalitetsnormer. För denna cykel har även förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torra tagits fram. Underlaget innehåller även en miljökonsekvensbeskrivning av förslaget till åtgärdsprogram.

Förvaltningsplan för vatten 2021-2027

Förslaget till förvaltningsplan innehåller en sammanfattande redogörelse för vattenförhållandena och förvaltningen av vattenkvaliteten i Norra Östersjöns vattendistrikt, vilket är det mest tätbefolkade av landets fem vattendistrikt. De största utmaningarna för distriktet är övergödning av sjöar, vattendrag och kustvatten samt miljögifter från pågående verksamheter, förorenad mark och diffusa föroreningskällor. Planen beskriver inriktningen för kommande arbete i distriktet och ger en sammanfattning av åtgärdsprogrammet.

Åtgärdsprogram

I åtgärdsprogrammet anges vad Sveriges myndigheter och kommuner behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. I första hand syftar åtgärdsprogrammet till att åtgärda vattenförekomster med problem, det vill säga de som inte uppnår så kallad god vattenstatus. Åtgärdena riktar också in sig på vatten som riskerar att få problem, där förebyggande insatser är nödvändiga. Åtgärdena i åtgärdsprogrammen är juridiskt bindande.

Det finns dels en gemensam del med åtgärder som riktar sig till samtliga myndigheter och kommuner och dels delar som riktar sig specifikt till angivna myndigheter eller kommuner. Sex åtgärder riktar sig direkt till kommunerna. Kommunernas åtgärder handlar om kommunal planering, dricksvattenskydd, tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden.

Vatteninformationssystem Sverige

Vilka fysiska åtgärder som behöver genomföras och i vilken omfattning, finns samlat i Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Där har länsstyrelsernas beredningssekretariat föreslagit fysiska åtgärder för att komma till rätta med den mänskliga påverkan som varje vattenförekomst är utsatt för. Åtgärderna i VISS är just förslag, för att vattenmyndigheterna ska kunna räkna fram det totala åtgärdsbehovet och vad det kan kosta att genomföra. De är en del i den långsiktiga planeringen för bättre vatten.

De fysiska åtgärderna som föreslås i VISS är inte juridiskt bindande, utan verksamhetsutövare och andra aktörer kan välja att genomföra andra fysiska åtgärder i vattenmiljön. Huvudsaken är att de har rätt effekt och löser de identifierade problemen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB besvarar remissen genom dotterbolagen Stockholm Vatten och Avfall AB:s respektive Stockholms Hamn AB:s remissvar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholm stads miljöprogram 2020-2023, diarienummer KS 2019/1040, anges bland annat under etappmålet *Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten* att staden aktivt ska verka för att Stockholms vattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status, enligt EU:s vattendirektiv. Stadsnära vatten av god kvalitet är ett av Stockholms varumärken och bidrar till en levande och resilient stad.

Till grund för stadens operativa vattenarbete ligger *Handlingsplan för god vattenstatus* som kommunfullmäktige antog den 9 mars 2015. I planen anges hur stadens vattenarbete ska bedrivas och hur operativa åtgärder ska komma till stånd. Av denna följer att arbetet bedrivs genom lokala åtgärdsprogram för vart och ett av de olika vattenförekomsterna. I programmet beskrivs nuvarande status och förutsättningar och lämnas förslag på åtgärder som behövs för att uppnå god status.

Stadsledningskontoret ställer sig övervägande positiv till förslaget och anser överlag att underlaget, sin omfattning till trots, är lättillgängligt och välarbetat. Nedan följer ett antal generella synpunkter följda av mer specifika utifrån förslagen i de olika dokumenten. Stockholms stad har högt satta bostads- och tillväxtmål. Stadens lokala åtgärdsprogram är en viktig del av stadsbyggnadsprocessen eftersom de tillsammans med en hållbar dagvattenhantering utgör förutsättning för att staden ska kunna visa hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas i planeringsprocessen.

I realiteten har Stockholm dock, likt andra tätbebyggda områden, många gånger svårt att klara miljökvalitetsnormerna på grund av historisk påverkan och konflikter med samhällsnyttiga verksamheter, bland annat utveckling av infrastruktur och bostadsbebyggelse. I de tidigare förvaltningscyklerna har vattenmyndigheten varit mycket restriktiv med att sänka kraven för att uppnå god ekologisk status men i föreliggande förslag sätts kraven lägre för en

del vattenförekomster utifrån bedömningen att den mänskliga verksamhetens påverkan uppfyller samhällsekonomiska nyttor och att det därför är orimligt att uppnå god status. Stadsledningskontoret välkomnar att samhällsnytta och praktiska möjligheter att uppfylla målet med god vattenstatus på ett tydligare sätt än tidigare vägs in i normsättandet.

I förvaltningsplanen framhålls behovet av en samlad vattenpolitik av vattenmyndigheten. I texterna lyfts ett antal områden inom vilka ett större och sammanhållet grepp skulle behövas gällande hur vattenförvaltningsfrågorna ska hanteras exempelvis inom jordbrukspolitik och markavvattning. Stadsledningskontoret saknar frågor om bostadsmål och samhällsutveckling i denna beskrivning särskilt mot bakgrund av att dessa frågor kan vara föremål för hänsynstagande enligt ovan.

Vattenmyndighetens konstaterar att frågor som rör finansiering av åtgärder är en grundläggande förutsättning för att vattenförvaltningsarbetet ska ge effekt. Stadsledningskontoret instämmer i att denna fråga är central och kan samtidigt konstatera att underlaget inte direkt innehåller några förslag till lösning på dessa frågor. För finansiering av vattenkvalitetshöjande åtgärder ska dessa bygga på principen att förorenaren betalar. Detta är dock en svår princip att tillämpa i praktiken när det handlar om att komma tillrätta med historiska föroreningar eller där utsläppskällorna är av diffus karaktär. Stadsledningskontoret anser att principen om att förorenaren betalar inte räcker för att uppnå målen inom vattenförvaltningsarbetet utan det behövs ökade statliga anslag för att klara av att vidta de åtgärder som krävs. Stadsledningskontoret vill även påpeka att självfinansieringsgraden inom miljöbalktillsynen i Stockholm ligger på 70 procent vilket är högst i hela landet. Många kommuner ligger på mellan 30-50 procent. Det innebär att ökningen av tillsynen, som kommunernas åtgärder innebär, kommer att kräva skattefinansiering. Stadsledningskontoret anser att utgångspunkten behöver vara att statlig finansiering helt eller delvis ska täcka åtgärdskostnaderna.

Möjlig finansiering och genomförbarheten för stadsutveckling är viktiga utgångspunkter när åtgärder ska prioriteras i Stockholms stads arbete. Detta innebär prioritering mellan vattenförekomster och prioritering av åtgärder inom en vattenförekomst. Huvudprincipen är att de mest kostnadseffektiva och genomförbara åtgärderna ska utföras i de vattenförekomster där de gör störst nytta.

Stadsledningskontoret befarar även, liksom flera av stadens remissinstanser, att den kostnadsuppskattning som görs underskattar de faktiska kostnaderna för att genomföra åtgärder. De totala kostnaderna för genomförande av åtgärdsprogrammen i Sveriges fem vattendistrikt beräknas till cirka 24 miljarder kronor för åren 2021-2027. Statliga kostnader uppskattas till 10 miljarder kronor och kommunala kostnader till 2,8 miljarder kronor under hela perioden. Verksamhetsutövers och enskildas kostnader uppskattas till 7,4 miljarder kronor. Inom ramen för Stockholms arbete med lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus beräknas investeringskostnaderna för åtgärderna i medeltal till omkring 200 miljoner kronor per vattenförekomst. Detta innebär att den totala kostnaden för att uppnå god status i stadens samtliga vattenförekomster grovt kan uppskattas till 2-4 miljarder kronor. I Stockholm finns 21 av landets 27 525 vattenförekomster.

Synpunkter på förslaget till förvaltningsplan

I inledningen till förvaltningsplanen anges att kommuner har en nyckelroll inom vattenförvaltningen, från styrning till konkret vattenvård och genomförande av åtgärder. Stadsledningskontoret instämmer i miljö- och hälsoskyddsnämndens bedömning att åtgärderna som är riktade till kommunerna innebär att det behövs ökade personella resurser för bland annat miljötillsyn men även för investeringsåtgärder. Det behövs både finansiering och ett tydligt utpekat ansvar att utföra övervakning av prioriterade ämnen vilket saknas i nuläget. Vattenmyndigheten anger att en möjlig fördelning av finansieringsansvaret kan vara att staten finansierar övervakningen i vatten där det är oklart vad som är orsaken till att miljökvalitetsnormen inte kan (eller riskerar att inte kunna) uppnås. Stadsledningskontoret

ställer sig positiv till detta vilket skulle innebära att den kommunala övervakningen kan fokuseras i vattenförekomster där kommunerna bidrar till att normerna inte kan uppnås. I förvaltningsplanen redogörs för möjligheterna till tidsfrist eller mindre stränga krav för att nå god ekologisk status i ytvattenförekomster. Den enda motivering som kan ligga till grund för tidsfrist att nå god ekologisk status senare än år 2027 är då det behövs längre tid för att åstadkomma en naturlig återhämtning i vattenförekomsten. Vattenmyndigheten lyfter fram olika påverkanstyper som kommer att vara svåra att åtgärda till år 2027 på grund av hur befintliga regelverk ser ut. Däribland lyfts vattenkraft, jordbruksmark och förorenade områden. Stadsledningskontoret saknar här omnämnande av urban markanvändning i tätort och samhällsbyggnad.

Synpunkter klassificering i VISS

I VISS föreslås att Riddarfjärden, Ulvsundasjön, Magelungen och Drevviken får tidsfrist till år 2033 för att uppnå god ekologisk status. Stadsledningskontoret anser, liksom miljö- och hälsoskyddsnämnden, att det är rimligt för dessa vattenförekomster på grund av deras läge i den urbana miljön men även för att åtgärderna som föreslås i stadens lokala åtgärdsprogram tar tid att genomföra.

I VISS föreslås att Ballstaån får sänkta krav för två hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Skälet som anges är tätbebyggelse i direkt närhet till ån och att det skulle krävas utrivning av bebyggelse för att nå god status. På grund av hamnverksamhet föreslås även sänkta krav med avseende på morfologiskt tillstånd för kustvattenförekomsterna Strömmen och Lilla Värtan. Stadsledningskontoret välkomnar att befintliga stadsmiljöer kan ses som ett allmänintresse av större vikt och därmed utgöra skäl för att sätta mindre stränga kvalitetskrav för vissa kvalitetsfaktorer. Detta innebär att staden kan prioritera åtgärder där de gör mest nytta. Vattenmyndigheten har för övrigt angett att synpunkter på uppgifter och bedömningar gällande specifika vattenförekomster i VISS ska lämnas direkt i det systemet. Det är ett omfattande arbete att gå igenom stadens samtliga vattenförekomster i detalj vad gäller förslag till status, påverkan och miljö kvalitetsnormer och med anledning av detta har miljö- och hälsoskyddsnämnden gett miljöförvaltningen i uppdrag att lämna sådana specifika synpunkter i VISS gällande status och förslag till miljö kvalitetsnormer för stadens vattenförekomster.

Synpunkter på förslaget till åtgärdsprogram

Staden berörs av de två gemensamma åtgärderna och de sex åtgärder där kommuner pekas ut som genomförandeansvariga. Staden påverkas även indirekt av flera av de åtgärder som riktas mot andra myndigheter. Stadsledningskontoret lämnar övergripande synpunkter på delar av förslaget. Mer detaljerade synpunkter har lämnats av stadens remissinstanser.

De två gemensamma åtgärderna i åtgärdsprogrammet gäller planering och rapportering. Planeringen innebär att alla utpekade aktörer ska, inom sina respektive ansvarsområden, planera för att genomföra sina åtgärder i åtgärdsprogrammet på ett strukturerat och integrerat sätt i den ordinarie verksamheten. Stadsledningskontoret har inget att invända mot förslaget som ligger i linje med hur staden redan arbetar. Det är vidare positivt att åtgärden inte innebär ett framtagande av ytterligare ett planeringsdokument, utan kan genomföras inom ramen för befintliga processer. Åtgärden avseende rapportering innebär att en årlig rapport ska lämnas till vattenmyndigheten i vilken redovisas vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan uppfyllas och följas. Stadsledningskontoret har inget att invända mot förslaget annat än att det är viktigt att utvecklingen av hur rapporteringen ska gå till bör utföras i samverkan med kommunerna.

Kommunerna, åtgärd 1 anger att kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.

Stadsledningskontoret har inte något att invända med förslaget som ligger i linje med hur staden arbetat med lokala åtgärdsprogram.

Kommunerna, åtgärd 2 handlar om att kommunerna ska utöka sin tillsyn gentemot bland annat miljöfarliga verksamheter och förorenade områden. Miljö- och hälsoskydds nämnden utövar denna tillsyn inom staden och har lämnat utförliga synpunkter på förslaget. Stadsledningskontoret vill dock, liksom exploateringsnämnden påpeka att avseende ökade krav på åtgärder i förorenade områden så finns det ett stort antal historiskt förorenade områden i Stockholm. I samband med exploatering i staden utförs sanering av förorenade områden men det finns även behov av att sanera förorenade områden som inte är föremål för exploatering. För att klara av detta arbete är det centralt att det finns långsiktig statlig finansiering.

Kommunerna, åtgärd 3 innebär en skyldighet för kommunerna att säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning genom bland annat skydd av dricksvattentäkter, översyn och tillsyn av vattenskyddsområden.

Mälaren är råvattentäkt för stadens dricksvatten och stadsledningskontoret noterar att både miljö- och hälsoskydds nämnden som Stockholm Vatten och Avfall AB framhåller behovet av vägledning i detta arbete, särskilt vad gäller skydd mot föroreningar av PFAS-ämnen.

Kommunerna, åtgärd 4 inriktar sig på fysisk planering. I åtgärden anges att kommunerna särskilt ska tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna för vatten är bindande och att de därmed ska ligga till grund för planer och beslut. Stadsledningskontoret anser liksom stadsbyggnadsnämnden att det behöver förtydligas vad som avses med beslut i detta sammanhang. För det fall exempelvis bygglov avses efterfrågas även med vilken grund som finns i plan- och bygglagen för detta.

Kommunerna, åtgärd 5 innebär att kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Stadsledningskontoret kan konstatera att de delar som åsyftas i denna åtgärd finns i Stockholm inte samlad i en VA-plan utan i separata program och handlingsplaner vilka, utifrån behov i vattenförekomsterna, anger vilka åtgärder som ska genomföras för att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Kontoret ställer sig därmed frågande till behovet av åtgärden. Stockholm Vatten och Avfall AB har även påpekat att det är svårt att göra den här typen av bedömningar när ledningsnätet byggs ut successivt. Såväl bolaget som miljö- och hälsoskydds nämnden framhåller att en minst lika viktig åtgärd är god kontroll av ledningsnätet för att undvika felkopplingar.

Kommunerna, åtgärd 6 anger att kommunerna ska verka för att minska utsläpp av dioxiner och dioxinliknande föreningar från småskalig eldning. Staden arbetar redan enligt punkterna i åtgärden.

Boverket, åtgärd 1 innebär att Boverket ska vägleda kommuner, länsstyrelser och berörda regioner om fysisk planering enligt plan- och bygglagen, i syfte att följa miljö kvalitetsnormer för vatten. Bland annat ska Boverket särskilt följa upp och utveckla vägledning och stöd till kommuner om tillämpningen av miljö kvalitetsnormer för vatten i detalj-, översikts- och regionplanering. Stadsledningskontoret ställer sig positiv till åtgärden och vill liksom flera av stadens nämnder framhålla att det i sammanhanget även bör beaktas hur en åtgärd utanför ett detaljplanområde, som säkerställer att normerna kan följas inom sagda område, bäst redovisas för att undvika att planen överprövas.

Bland de åtgärder som riktar sig till länsstyrelserna innebär åtgärd 7 att länsstyrelserna ska bevaka att kommunerna i detaljplaneringen använder sig av relevanta underlag i VISS. Flera av stadens nämnder och bolag har påpekat att mot bakgrund av att det visat sig finnas felaktigheter i VISS, bland annat då det gäller påverkan av och krav på minskad tillförsel av

näringsämnen, bör åtgärden omformuleras. Det behöver framgå att även motsvarande lokalt dataunderlag ska kunna användas.

Naturvårdsverket, åtgärd 7 innebär att Naturvårdsverket ska identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga administrativa styrmedel för en hållbar dagvattenhantering. Naturvårdsverket ska även utarbeta tillsynsvägledning avseende en hållbar dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. Stadsledningskontoret håller med Vattenmyndigheten om att det behövs ett förtydligande gällande ansvarsfördelningen för hanteringen av dagvatten mellan olika aktörer och är positiv till att detta uppmärksammas och att Naturvårdsverket har kvar denna åtgärd från förra åtgärdsprogrammet. En fråga som återstår är dock hanteringen av skyfallsvatten i bemärkelsen sådan nederbörd som överstiger vad ledningsnätet är dimensionerat för. Även här skulle vägledning vara välkommen. Det är dock angeläget att en sådan sker i linje med befintligt ansvar för klimatanpassning.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 mars 2021 att godkänna och överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret ser positivt på det fortsatta arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i norra Östersjöns vattendistrikt. Exploateringskontoret arbetar aktivt med rening av dagvatten i stadens exploateringsprojekt. I Stockholms stad pågår dessutom ett stort arbete med att ta fram lokala åtgärdsprogram för att precisera de åtgärder som krävs för att uppnå god vattenstatus i respektive vattenförekomst.

Exploateringskontoret anser dock att ramdirektivet inte är anpassat för eller tar hänsyn till urbana miljöer. Miljökvalitetsnormerna sätts utifrån ett referenstillstånd som utgår från mer eller mindre opåverkade vatten vilket medför normer som är omöjliga att nå i urbana områden.

Exploateringskontoret vill understryka vikten av att kunna göra avvägningar mellan olika samhällsintressen i samband med framtagandet av miljökvalitetsnormer. Framför allt bör möjligheterna till undantag användas där det är uppenbart motiverat och fler vatten bör klassas som kraftigt modifierade vattenförekomster. Detta för att underlätta åtgärdsplaneringen så att rätt åtgärder blir genomförda på rätt plats och där de får mest effekt sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Arbetet med stadens lokala åtgärdsprogram visar att det finns ett omfattande åtgärdsbehov för stadens vattenförekomster. Exploateringskontoret bedömer att Vattenmyndighetens uppskattning av åtgärdskostnaden troligtvis är underskattad.

Kontoret kan även konstatera att effekten av vidtagna åtgärder kommer att dröja då återhämtningsprocesserna i ekologiska system tar tid.

Synpunkter på specifika åtgärder

Boverket åtgärd 1: Vägledning om fysisk planering

Exploateringskontoret ställer sig positivt till att Boverket har fått en revidering av tidigare åtgärd att följa upp och vid behov utveckla vägledning och stöd till kommuner. Kontoret håller med om att det finns behov av utveckling av en nationell vägledning till kommuner och berörda regioner för hantering av miljökvalitetsnormer för vatten i den fysiska planeringen för att se till att miljökvalitetsnormerna tillämpas på ett likartat sätt över landet.

Naturvårdsverket, åtgärd 7: Styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten

Exploateringskontoret håller med Vattenmyndigheten om att det behövs ett förtydligande gällande ansvarsfördelningen för hanteringen av dagvatten mellan olika aktörer och är positiv till att detta uppmärksammas och att Naturvårdsverket har kvar denna åtgärd från förra åtgärdsprogrammet.

Kommunerna, åtgärd 2: Miljötillsyn

Enligt förslaget ska kommunerna särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av förorenade områden enligt MB 10 kap. Detta innebär att kommunerna i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt ska prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Exploateringskontoret tycker att denna åtgärd är viktig men vill framföra att det finns ett stort antal förorenade områden i Stockholm. I samband med exploatering i staden utförs sanering av förorenade områden. Exploateringskontoret konstaterar dock att det även finns ett behov av att sanera förorenade områden som inte är föremål för exploatering och att det kommer ta tid och vara förknippat med ett stort behov av resurser för att utföra dessa saneringar. Det är därför viktigt att det finns långsiktig statlig finansiering för sanering av förorenade områden.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2021 att godkänna och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret är positivt till höga ambitioner när det gäller vattenkvaliteten i regionen. Ett ökat åtgärstryck med fler krav behöver dock följas av resurser till kommunerna för detta. I tidigare utredningar har det visat sig att kostnaderna för kommunerna underskattats. Vad gäller kontorets roll som fastighetsägare är det främst små avlopp som berörs. Kontoret har ett antal små avlopp i sitt bestånd där några har bristfällig reningsteknik. Arbetet pågår för att åtgärda flera av dessa. Kostnaden faller på fastighetsägaren enligt den generella principen om att förorenaren betalar. Med en ökad åtgärdsakt för små avlopp i enlighet med remissens förslag kommer kontoret behöva avsätta mer resurser och beroende på fastighetens förutsättningar kan kostnaderna bli relativt stora. För förvaltningsplanens syfte är det viktigt att prioritera de fastigheter som ligger i kust- och sjönära områden. Vid åtgärdsplanering behövs även samplanering med andra aspekter som exempelvis avyttringar. Kontoret ser positivt på vägledning från myndigheter angående små avlopp riktat till fastighetsägare. Kontorets bestånd berörs även av vattenplanering vad gäller översvämning och skyfall. Kontoret arbetar med en riskklassning och åtgärdsbedömning för det egna beståndet. I detta arbete är det viktigt med samordning över hela staden vad gäller placering av åtgärder och synergieffekter.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 februari 2021 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltning anser att arbetet med förvaltningsplanen för Norra Östersjön är ett mycket viktigt redskap för att säkra en god vatten-miljö i hav och kust. Samanställningen och presentationen av alla delar som utgör vattenförvaltningen är mycket välgjord och övergripig i denna remitterande version. De synpunkter och förslag som beskrivs nedan behandlar områden som berör idrottsförvaltningens arbete.

Kapitel 1.2 "Hur arbetar vi för bättre vattenmiljö?" Förvaltningsplanen behandlar hur vissa avvägningar mellan samhällsnytta och ekologisk status måste göras. EU kommissionen kommer under våren 2021 besluta om vattenkraft ska anses vara grön el, ett beslut som förväntas få stora konsekvenser framför allt för Sverige som förlitar sig på denna energikälla. Med detta i åtanke har förvaltningen synpunkter på att det i förvaltningsplanen står att god miljö-kvalitet, med fokus främst på vandrande fiskarter i vattendrag med kraftverk, kan uppnås vid ett senare tillfälle. Här skulle idrottsförvaltningen vilja se att de stora naturvärden och ekosystemtjänster som riskerar försvinna och som inte går att få tillbaka får utrymme i avvägningen mot samhällsnyttan. Bland annat drabbas den akut utrotningshotade Europeiska ålen hårt då den inte hanterar fiskvägar lika bra som exempelvis lax och öring. Dessutom hamnar den i vattenkraftsturbiner på väg ut till havet. Av alla fiskarter är ålen den som sannolikt drabbats hårdast av vattenkraften. Förlusten av en så pass ekonomiskt och kulturellt signifikant art borde finnas med i avvägningen. Även vilda laxar och öringar utarmas och ju längre tid som vandringshinder påverkar bestånden desto svårare kommer det bli att återetablera arterna längre upp i vattendragen.

I kapitel 5.5 "Höjd vattennivå ger stora konsekvenser" diskuteras effekterna av landhöjningen och vattennivåhöjningen. I Stockholm innebär detta förhållande att den relativa havsnivån sjunker då land-höjningen är större än den ökande vattennivån.

Detta innebär att det blir allt svårare för fiskarter att få tillgång till viktiga lekplatser. Detta hade löst sig självt när nya områden grundar upp och blir lämpliga som lekplatser och yngelkammare men många av dessa "blivande lekplatser" är också mycket lämpliga för småbåtshamnar, marinor, bryggor samt annan exploatering vilket förstärker ovanstående problematik. Förvaltningen skulle vilja se att detta latenta problem lyfts och behandlas i förvaltningsplanen för att öka möjligheterna till en proaktiv planering för en bättre vattenmiljö.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2021 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Urban Emson (SD), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen inleder med övergripande synpunkter på samrådsunderlaget i sin helhet. Förvaltningsplanen och åtgärdsprogrammet sammanfattas kort varefter, i förekommande fall, synpunkter ges på innehållet. Fokus ligger främst på de åtgärder som rör miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvarsområden. Utöver detta ges övergripande synpunkter på nationellt och regionalt vattenförvaltningsarbete som har betydelse för Stockholms stad.

Övergripande synpunkter

Förvaltningen instämmer i vattenmyndighetens konstaterande att frågor som rör finansiering av åtgärder är en grundläggande förutsättning för att vattenförvaltningsarbetet ska ge effekt. Denna fråga är central men det föreslås inte några direkta lösningar i samrådsmaterialet. Förvaltningen bedömer även att det behövs en långsiktig och permanent resursförstärkning hos länsstyrelserna och kommuner för att deras åtgärder ska kunna genomföras inom utsatt tid.

I urbana områden är det många gånger svårt att klara miljökvalitetsnormerna på grund av historisk påverkan och konflikter med samhällsnyttiga verksamheter, bland annat utveckling av infrastruktur och bostadsbebyggelse. Förvaltningen är positiv till att samhällsnytta och praktiska möjligheter att uppfylla målet med god vattenstatus på ett tydligare sätt än tidigare vägs in i normsättandet.

Nationella myndigheter och länsstyrelser ska inom ett flertal områden ta fram vägledningar för kommunernas tillsynsarbete. Förvaltningen är positiv till detta men vill poängtera att kommuner behöver involveras i detta arbete. Representationen från kommunerna bör även stärkas i nationella forum.

Förvaltningen är även positivt till att länsstyrelserna får ett tydligare utpekat ansvar för samverkan och att detta tydliggörs genom en åtgärd om upprättande av åtgärdsplaner för avrinningsområden. Förhoppningen är att detta kommer att underlätta den mellankommunala samverkan i uppnåendet av miljökvalitetsnormerna.

Även fortsättningsvis saknas en analys av vilka förändringar som behövs vad gäller lagstiftning för att optimera vattenförvaltningen. Även om vattenmyndigheterna inte kan rikta åtgärder till lagstiftaren bör en analys av nuvarande problematik och förslag till lösningar kunna lyftas i förvaltningsplanen. Detta gäller bland annat miljöbalken där det idag finns begränsat stöd att, via miljötillsyn, adressera diffus och långväga spridning av föroreningar. Ytterligare ett exempel är att plan- och bygglagen inte medger att krav kan ställas på rening av dagvatten.

Förslag till förvaltningsplan för vatten 2021-2027

Förslaget till förvaltningsplan innehåller en sammanfattande redogörelse för vattenförhållandena och förvaltningen av vattenkvaliteten i Norra Östersjöns vattendistrikt, vilket är det mest tätbefolkade av landets fem vattendistrikt. Stora delar av vattendistriktet präglas av den påverkan som mänskliga verksamheter har medfört och effekterna kan avläsas i tillståndet i vattenmiljöerna.

De största utmaningarna för distriktet är övergödning av sjöar, vattendrag och kustvatten samt miljögifter från pågående verksamheter, förorenad mark och diffusa föroreningskällor. Planen beskriver inriktningen för kommande arbete i distriktet samt ger en sammanfattning av åtgärdsprogrammet.

Synpunkter på förvaltningsplanen

I inledning till förvaltningsplanen framgår tydligt att kommuner har en nyckelroll inom vattenförvaltningen, från styrning till konkret vattenvård och genomförande av åtgärder. Förvaltningen bedömer att åtgärderna som är riktade till kommunerna innebär att det behövs ökade personella resurser för bland annat miljötillsyn men även för investeringar av konkreta åtgärder.

Kapitel 3: Tillstånd och påverkan i vattendistriktet

Under nuvarande förvaltningscykel har vissa referensvärden och målvärden förändrats. Det innebär att statusen i en vattenförekomst antingen kan ha försämrats eller förbättrats utan att vattenkvaliteten egentligen har förändrats. Antalet ytvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status i distriktet är också högre än tidigare vilket främst beror på att det finns bättre övervakningsdata än tidigare. Det har även tillkommit bedömningsgrunder för flera ämnen och kompletterande matriser för några ämnen. Mot bakgrund av detta vill förvaltningen påpeka att tabell 24 och 25, som ska visa förändringar i status för prioriterade ämnen respektive särskilda förorenande ämnen mellan år 2009 och år 2021, är missvisande och antingen bör tas bort eller redovisas på ett annat sätt.

Kapitel 4: Miljöövervakning

Förvaltningen delar bilden av att det behövs övervakning i flera vattenförekomster och också av fler ämnen. Eftersom vattenmyndigheterna inte genomför någon egen övervakning är de beroende av underlag från andra aktörer. Förvaltningen vill lyfta fram att data från kommunal övervakning behöver tas tillvara på ett bättre sätt i vattenmyndigheternas statusklassificeringar av vattenförekomster.

Det behövs både finansiering och ett tydligt utpekat ansvar att utföra övervakning av prioriterade ämnen vilket saknas i nuläget. Vattenmyndigheten anger att en möjlig fördelning av finansieringsansvaret kan vara att staten finansierar övervakningen i vatten där det är oklart vad som är orsaken till att miljökvalitetsnormen inte kan (eller riskerar att inte kunna) uppnås. Förvaltningen instämmer i detta och föreslår att vattenmyndigheterna verkar för en statlig finansiering av övervakning av prioriterade ämnen i ovan nämnda vatten så att den

kommunala övervakningen kan fokuseras i vattenförekomster där kommunerna bidrar till att normerna inte kan uppnås.

Kapitel 5: Vatten i ett förändrat klimat

Miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas samtidigt som klimatanpassning sker och effekterna av klimatförändringarna mildras. Det behöver bland annat skapas plats för vatten och avsättas ytor för infiltration och fördröjning, till exempel genom dagvattenhantering. Förvaltningen delar vattenmyndighetens uppfattning om att det idag är otydligt vem som ska ta ansvar och bära kostnaderna för klimatanpassningsåtgärder. Därför föreslår förvaltningen att Naturvårdsverket får i uppdrag att klargöra av hur dagvatten ska hanteras vid skyfall.

Kapitel 6: Ekonomisk analys av vattenanvändning och vattentjänster

Förvaltningen föreslår att det läggs större tyngd på att beskriva vattnets värde än på att beskriva olika metoder som används för att uppskatta värdena. Det gäller särskilt de metoder som vattenmyndigheterna själva pekar ut som mindre användbara i detta sammanhang. Under 6.5, Kostnader för vatten och avlopp, meningen ”Ju tätare befolkat desto fler personer att fördela kostnaderna för dricksvatten och reningsverk på samtidigt som kortare ledningar behövs per person VA-kostnaderna förväntas öka i och med nya behov av investeringar”. Här saknas en punkt alternativt information.

Kapitel 7: Miljö kvalitetsnormer för vatten

Detta kapitel är mycket svårsläst på grund av ett stort antal korshänvisningar till andra avsnitt i förvaltningsplanen. Förvaltningen föreslår därför att kapitlet ses över innan förvaltningsplanen antas.

I kapitlet redogörs bland annat för möjligheterna till tidsfrist eller mindre stränga krav för att nå god ekologisk status i ytvattenförekomster. Den enda motivering som kan ligga till grund för tidsfrist att nå god ekologisk status senare än år 2027 är då det behövs längre tid för att åstadkomma en naturlig återhämtning i vattenförekomsten. Vattenmyndigheten lyfter fram olika påverkanstyper som kommer att vara svåra att åtgärda till 2027 på grund av hur befintliga regelverk ser ut. Däribland lyfts vattenkraft, jordbruksmark och förorenade områden. Förvaltningen saknar här omnämnande av urban markanvändning i tätort och samhällsbyggnad.

I Vatten Informations System Sverige (VISS) föreslås att Riddarfjärden, Ulvsundasjön, Magelungen och Drevviken får tidsfrist till år 2033 för att uppnå god ekologisk status. Förvaltningen anser att det är rimligt för dessa vattenförekomster på grund av deras läge i den urbana miljön men även för att åtgärderna som föreslås i stadens lokala åtgärdsprogram tar tid att genomföra.

Vid mindre stränga krav anger normen vilken status som ska gälla då god status inte är möjlig att uppnå, till exempel måttlig eller otillfredsställande ekologisk status. I de tidigare förvaltningscyklerna har vattenmyndigheten varit mycket restriktiv med att sänka kraven för att uppnå god ekologisk status men öppnar nu möjligheterna för det. Förvaltningen är positiv till detta, särskilt i de fall en vattenförekomst påverkas av mänsklig verksamhet som uppfyller samhällsekonomiska nyttor och där det därför är orimligt att uppnå god status.

I VISS föreslås att Bällstaån får sänkta krav för två hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Skälet som anges är tätbebyggelse i direkt närhet till ån och att det skulle krävas utrivning av bebyggelse för att nå god status. På grund av hamnverksamhet föreslås även sänkta krav med avseende på morfologiskt tillstånd för kustvattenförekomsterna Strömmen och Lilla Värtan. Förvaltningen ser positivt på att befintliga stadsmiljöer kan ses som ett allmänintresse av större vikt och att det är skäl för att sätta mindre stränga kvalitetskrav för vissa kvalitetsfaktorer. Mindre stränga krav innebär också att kommunen kan prioritera åtgärder där de gör mest nytta.

Kapitel 9: Delaktighet i arbetet med vattenförvaltning

I detta kapitel tas behovet av ökad samverkan mellan olika myndigheter och mellan kommuner upp. Samverkan är viktig för att undvika en ineffektiv och kostsam uppdelning och fragmentisering av ansvar och åtgärder mellan olika aktörer och sakområden. Förvaltningen anser att representationen från kommunerna bör stärkas i de nationella forumen och att den kommunala representationen inte enbart kan göras genom Sveriges Kommuner

och Regioner (SKR). Förvaltningen ser samverkan på distriktsnivån som ett föredöme där kommunerna bjuds in till deltagande via exempelvis referensgruppsmöten. Det finns dock ett behov av ett närmare samarbete mellan kommuner och nationella myndigheter.

Kapitel 10: Vattenförvaltning 2021–2027

Vattenmyndigheten lyfter fram ett antal sektorer som är i behov av en sammanhållen vattenpolitik, vilket är bra, men förvaltningen anser även att samhällsutvecklingen och bostadsmålen bör läggas till denna lista. Trots nuvarande vägledning från nationella och regionala myndigheter är det svårt för att inte säga omöjligt att i samband med detaljplanering och lovgivning ställa de krav som skulle behövas för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.

Det finns för närvarande inte bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL) som gör det möjligt att ställa de krav på privata markägare som skulle vara nödvändiga för att nå normerna. Kommunerna är till stor del begränsade till sin egen mark för genomförande av åtgärder. Vidare ger inte PBL ett tydligt stöd i att ställa krav vid lovgivning i redan detaljplanlagt område. Detta är något som förvaltningen framfört förut och menar även fortsättningsvis att det finns ett stort behov av att PBL uppdateras så att det går att ställa krav som motsvarar målsättningen med vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.

I förslaget till åtgärdsprogram beskrivs de åtgärder som behöver genomföras samt vem som behöver göra vad och var för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.

Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande enligt miljöbalken. Varje myndighet och kommun ansvarar därmed för att genomföra sina åtgärder enligt programmet.

I förhållande till tidigare åtgärdsprogram förtydligas att programmet är en del av ett bredare arbete med vattenfrågor som bland annat ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön kan följas, att samhället blir mer robust för effekter av klimatförändringar och att Sveriges miljö kvalitetsmål för hållbar utveckling inom Agenda 2030 nås.

Synpunkter på åtgärdsprogrammet

Generellt är upplägget i åtgärdsprogrammet med åtgärdstext, motivering, genomförande, sammanhang och koppling till miljömål ett bra och pedagogiskt sätt att presentera åtgärderna. Åtgärdsförslagen som gemensamt riktar sig till samtliga åtgärdsmyndigheter och de som riktar till kommunerna återges i sin helhet i bilaga 1.

Alla åtgärdsmyndigheter, åtgärd 1: Planering

Detta är en ny åtgärd som är ett förtydligande av vad som redan gäller enligt lagstiftningen. Den kan dock ge ytterligare stöd för att miljö kvalitetsnormerna för vatten tydliggörs i bland annat kommunernas tillsynsplaner. Förvaltningen är även positiv till att behovet av samverkan mellan berörda myndigheter lyfts fram i åtgärden.

Alla åtgärdsmyndigheter, åtgärd 2: Rapportering

Förvaltningen ser positivt på att vattenmyndigheterna avser att utveckla återrapporteringen så att den tydligare speglar hur det konkreta åtgärdsarbetet framskrider. Det är viktigt att detta speglar det fysiska åtgärds genomförandet och inte enbart genomförandet av de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Vidare är det av stor vikt att utvecklingen av rapporteringen sker i samverkan med kommuner och myndigheter.

Boverket, åtgärd 1: Vägledning om fysisk planering

Boverket ska vägleda kommuner, länsstyrelser och berörda regioner om fysisk planering enligt PBL, i syfte att följa miljö kvalitetsnormer för vatten. Bland annat ska Boverket särskilt följa upp och utveckla vägledning och stöd till kommuner om tillämpningen av miljö kvalitetsnormer för vatten i detalj-, översikts- och regionplanering. Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och centrala myndigheter med ansvar inom relevanta sak- eller förvaltningsområden.

Förvaltningen anser att åtgärden även bör genomföras i samverkan med kommuner. Detta på grund av det kommunala planmonopolet och för att fånga upp relevanta frågeställningar som kommunerna måste hantera vid framtagande av t.ex. detaljplaner. Det kan handla om hur dagvattenhanteringen kan regleras med stöd av PBL och redovisning av planens påverkan på

miljökvalitetsnormerna i planbeskrivningen. Ytterligare en frågeställning som det finns behov av vägledning kring är hur en åtgärd utanför ett detaljplanområde, som säkerställer att normerna kan följas, bör redovisas för att inte äventyra att planen överprövas. I motiveringstexten till åtgärden framgår följande: ”Enligt plan- och bygglag (2010:900) (PBL) ska miljökvalitetsnormerna i miljöbalk (1998:808) (MB) 5 kap. eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av MB 5 kap. följas vid planläggning och i andra ärenden enligt PBL.” Utifrån de erfarenheter som förvaltningen har behöver det tydliggöras vad som avses med ”... och i andra ärenden enligt PBL”. Om exempelvis miljökvalitetsnormerna ska ingå som en del i bygglovsgivning enligt PBL behöver detta tydligt framgå i lagtext. I dagsläget går det inte att ställa krav vid bygglovsgivning, särskilt vid lovgivning enligt detaljplaner som tillkommit innan vattendirektivets införande.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 7: Prioritering av LOVA-medel

Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för stödet Lokala Vattenvårdsprojekt (LOVA) förbättra kunskapen om åtgärders effektivitet på lokal nivå och implementera denna kunskap i arbetet med LOVA. Syftet med åtgärden är att underlätta och förbättra planering, effektberäkning och kostnadseffektivitet i det lokala åtgärdsarbetet vad gäller extern och intern näringsbelastning i vattendrag, sjöar och kustvatten.

Åtgärden med underliggande förtydligande texter fokuserar främst på jordbrukspåverkan. Det bör tydliggöras att huvudsyftet med stöd för lokala vattenvårdsprojekt är att motverka övergödning, oavsett källa, samt att fler påverkanskällor bör omnämnas i texten.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 8: Egenkontroll vattenverksamhet och vattenuttag

Havs- och vattenmyndigheten ska utveckla sin tillsynsvägledning för länsstyrelser och kommuner i deras tillsyn av vattenverksamhet och vattenuttag och vägleda dessa verksamheter i deras egenkontrollarbete.

Denna åtgärd har främst fokus på hydromorfologiska förhållanden. För att åtgärden ska bli effektiv bör vattenmyndigheterna i samråd med HaV tillse att vägledningen tar höjd för att åtgärder för att främja ekologiska funktioner, trots negativ påverkan på de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna, kan utföras. I dagsläget kan exempelvis skapande av artificiella strukturer i en vattenmiljö sänka statusen hos de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna även om syftet är att främja fisklek, dvs. att förbättra en ekologisk kvalitetsfaktor.

Kemikalieinspektionen, åtgärd 1: Förebyggande åtgärder för att minska utsläpp och spridning

Kemikalieinspektionen ska identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att negativ påverkan på vattenmiljön av prioriterade och särskilda förorenande ämnen minimeras och initiera genomförandet av sådana åtgärder. Särskilt fokus ska bland annat läggas på att gradvis minska förorening från prioriterade ämnen och att utsläpp av prioriterade farliga ämnen upphör.

I beskrivningen av åtgärden framgår att den ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och andra myndigheter där det är relevant. Det är oklart om kommunerna omfattas av begreppet ”andra myndigheter”. Kommunerna är berörda och kommer behöva vara delaktiga i arbetet, till exempel genom kravställning rörande material vid ny byggnation och anläggning.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, åtgärd 1: Utveckling och rådgivning, brandsläckning utan PFAS

MSB ska fortsätta driva på utvecklingen av nya släckmetoder utan användning av tillsatsmedel med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen). De ska även ge informations och rådgivnings om släckmetoder utan användande av tillsatsmedel med innehåll av PFAS-ämnen.

Förvaltningen är positiv till MSB:s uppdrag om vägledning och stöd kring brandsläckningsmetoder utan PFAS. Det är även önskvärt att lokala räddningstjänster ges möjlighet till att söka bidrag för sanering av brandbilar med PFAS-rester. Vidare är det önskvärt att en rutin tas fram så att lokala räddningstjänster dokumenterar eventuell användning av PFAS-innehållande skum, som ett underlag vid utredning av källor,

spridningsvägar och spridningsbenägenhet för PFAS. Detta bör samordnas med naturvårdsverkets åtgärd 9 – Insamling av utsläppsdata PFAS

Naturvårdsverket, åtgärd 1: Tillsynsvägledning avloppsreningsverk

Naturvårdsverket ska identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel, och utveckla vägledning, i syfte att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av fosfor, kväve och prioriterade och särskilda förorenande ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Förvaltningen är positiv till uppdraget att ta fram en tillsynsvägledning som även omfattar ledningsnätet och tillskott av ovidkommande vatten. I den underliggande texten om genomförande nämns även att naturvårdsverket ska utreda åtgärder för att förbättra förutsättningarna för att nå minskade utsläpp genom uppströmsarbete. Förvaltningen välkomnar detta och vill särskilt framhålla vikten av att identifiera och åtgärda källorna till föroreningar som tillförs spill- och dagvattennätet.

Naturvårdsverket, åtgärd 2: Tillsynsvägledning miljöfarlig verksamhet

Naturvårdsverket ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn, prövning och omprövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen. Det finns bland annat behov av vägledning om vilka krav som behöver ställas på verksamhetsutövare om det finns flera källor till persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen samt hur kravet på icke försämring ska efterlevas. Naturvårdsverket ska också vägleda länsstyrelserna och kommunerna när det gäller tillsynen av verksamhetsutövares egenkontroll (inklusive recipientkontroll).

Förvaltningen välkomnar förslaget om vägledning från naturvårdsverket i frågor som bland annat rör vilka krav som behöver ställas där flera källor bidrar till samma typ av förorening i en vattenförekomst. Förvaltningen efterfrågar särskilt stöd vad gäller små diffusa utsläpp, ofta från ej tillståndspliktiga verksamheter, vilka var för sig inte är betydande men som tillsammans medför att det finns risk för att miljö kvalitetsnormerna inte nås i en vattenförekomst. Förvaltningen efterfrågar även vägledning för hur kostnader för utredningar och åtgärder kan motiveras för mindre påverkanskällor.

Tillsynen av vattenskyddsområden försvåras idag av att riktlinjer och vägledning från centrala myndigheter saknas. Denna åtgärd bör därför förtydligas med att det är särskilt viktigt med vägledning för tillsyn av miljöfarliga verksamheter som ligger inom vattenskyddsområden. Under rubriken sammanhang bör det anges att denna åtgärd behöver samordnas med kommunernas åtgärd 3, dricksvattenskydd.

Naturvårdsverket, åtgärd 3: Tillsynsvägledning förorenade områden

Naturvårdsverket ska vägleda om hur avhjälpandeåtgärder av förorenade områden bör utföras för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

I underliggande text om genomförandet av åtgärden anges bland annat att Naturvårdsverket ska vägleda om hur skydd av yt- och grundvatten ska värderas och bedömas då det förorenade området utgör en betydande påverkan på en vattenförekomst. Vägledningen ska även omfatta en metod för att ta fram en bördefördelning om flera påverkanskällor bidrar till samma typ av förorening i samma vattenförekomst.

Förvaltningen välkomnar denna åtgärd men ser samtidigt att det kan bli svårt att bedöma vilka områden har en betydande påverkan då det saknas tillräckligt med övervakningsdata för bland annat sediment i många vattenförekomster. Att fastställa vem som har ansvar för att åtgärda förorenad mark och föroreningar i sediment med bördefördelning är många gånger omöjligt eftersom påverkan oftast beror på långvarig påverkan från diffusa föroreningskällor. Även denna åtgärd bör förtydligas med att det är särskilt viktigt med vägledning för tillsyn som ligger inom vattenskyddsområden. Under sammanhang bör det anges att denna åtgärd behöver samordnas med kommunernas åtgärd 3, dricksvattenskydd.

Naturvårdsverket, åtgärd 7: Styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten

Naturvårdsverket ska identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga administrativa styrmedel för en hållbar dagvattenhantering. Naturvårdsverket ska även

utarbete tillsynsvägledning avseende en hållbar dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. I åtgärden anges att tillsynsvägledning ska genomföras i samverkan med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning. Förvaltningen konstaterar att denna åtgärd finns med sedan tidigare i vattenmyndighetens åtgärdsprogram men att det inte har hänt så mycket på nationell nivå för att få klargörande i frågor som rör tolkning av lagstiftningen, vilket behövs inte minst då dagvatten regleras i olika författningar. Det är viktigt att det i vägledningen blir tydligt vilka lagrum som reglerar dagvatten och även att se till att dessa inte motverkar varandra. Det bör bland annat förtydligas hur krav kan ställas på befintliga verksamheter och fastigheters dagvattenhantering om det enskilda utsläppet i sig inte kan kategoriseras som betydande. Förvaltningen menar att det är viktigt att Naturvårdsverket även samverkar aktivt med kommuner vid utarbetande av tillsynsvägledning för hållbar dagvattenhantering. Större tätorter, bland annat Stockholm, har redan handledningar för hållbar dagvattenhantering och erfarenheter av praktiskt åtgärdsgenomförande. Ett problem som flera kommuner har idag är hur diffusa påverkanskällor ska hanteras. Vägledningen bör därför omfatta förslag till uppströmsåtgärder som innebär att källor till föroreningar i dagvatten åtgärdas innan föroreningarna sammanstrålar i t. ex. en dagvattenledning. Det kan bland annat handla om materialkrav i utomhusmiljöer. I underliggande text om genomförande av åtgärden anges att dagvattnet ska vara "tillräckligt rent". Förvaltningen efterfrågar ett förtydligande av vilka typer av åtgärder som behövs för att dagvatten ska anses vara tillräckligt rent. Frågor som rör hantering av dagvatten i ett förändrat klimat är viktiga att få med i den nationella vägledningen. Förvaltningen föreslår därför att åtgärden kompletteras med att Naturvårdsverket klargör hur dagvatten ska hanteras vid skyfall. Det handlar bland annat om hur ansvar för åtgärder, som bland annat ska förhindra att samhällsviktiga verksamheter påverkas, fördelas mellan olika aktörer. I dagsläget är det oklart vilken typ av "kraftig nederbörd" som förväntas hanteras i dagvattenanläggningar som finansieras via VA-taxan. Ett nationellt klargörande i denna fråga efterfrågas.

Naturvårdsverket, åtgärd 8: Vägledning för renet avfall och massor Naturvårdsverket ska genom vägledning förtydliga hur avfall och massor förorenade med organiska föroreningar får omhändertas på deponi. Särskilt fokus ska läggas på hur högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen inklusive PFOS), samt tributyltenn (TBT) bör omhändertas. Förvaltningen är positiv till ett förtydliga av hur avfall och massor som är förorenade med PFAS och TBT ska karaktäriseras och omhändertas. Förvaltningen välkomnar även vägledning kring vilka krav som behöver ställas på lakvatten från deponier.

Naturvårdsverket, åtgärd 9: Insamling av utsläppsdata PFAS

Naturvårdsverket ska utreda och föreslå och/eller besluta om ett ändamålsenligt system för informationsförsörjning för att samla in, förvara och tillhandahålla sådana uppgifter och annan information om utsläpp och spill av PFOS/PFAS till vatten som krävs för att kunna bedöma vilka förebyggande och förbättrande åtgärder som behövs för att minska påverkan från PFOS/PFAS på vattenmiljön. Förvaltningen är positiv till att utsläpp och spill av PFAS-ämnen mäts och rapporteras på ett samlat och strukturerat sätt.

Statens geotekniska institut, åtgärd 1: Utvärdera metoder för sanering av förorenad mark

Statens geotekniska institut ska ta fram kunskapsunderlag och kontinuerligt utvärdera metoder för sanering av mark förorenad av tributyltenn (TBT) och vägleda kring detta. Förvaltningen önskar även en utredning om vilken betydelse olika markförhållanden och spridningsvägar har för spridningen av TBT och andra biocider från förorenad mark, på till exempel båtuppställningsplatser, till vattenförekomsterna. Vidare är det önskvärt med en nationell kartläggning av hur mycket TBT som läcker till vattenförekomster från förorenad mark. Det skulle visa på hur stort åtgärdsbehovet är och vilken mark som behöver åtgärdas. Därtill ser förvaltningen att vägledningsinsatser är nödvändiga för att på ett effektivt sätt driva på arbetet med att motverka spridning av TBT och andra skadliga ämnen till vattenförekomsterna. Särskilt stort behov finns av vägledning och riktlinjer för efterbehandling av förorenade sediment- och markområden.

Sveriges geologiska undersökning, åtgärd 1: Rådgivning om sur sulfatjord.

Sveriges geologiska undersökning ska utveckla rådgivning och handledning till berörda myndigheter för att minimera miljöbelastning från sur sulfatjord så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Förvaltningen föreslår att denna åtgärd även omfattar sulfidhaltiga massor. I samband med större infrastrukturprojekt, bland annat Förbifart Stockholm och utbyggnad av tunnelbanan, har det visat sig att massor med stora mängder sprängsten innehåller sulfid.

Länshållningsvatten från dessa upplag bör därför inte avledas till yt- eller grundvatten utan föregående rening och pH reglering. Åtgärden bör samordnas med naturvårdsverkets åtgärd 8, vägledning förorenat avfall och massor.

Trafikverket, åtgärd 1: Kunskapsunderlag om vägars och järnvägars påverkan

Trafikverket ska utveckla och tillhandahålla kunskapsunderlag och information om möjligheten att minska vägars och järnvägars påverkan på vattenmiljön. Detta ska ske inom Trafikverkets egen organisation, till övriga väg- och banhållare och till entreprenörer som genomför kontroll, underhåll, ombyggnad och nyanläggning av vägar.

Förvaltningen är mycket positiv till att Trafikverket får i uppdrag att sprida och tillgängliggöra kunskaper om förebyggande och förbättrande åtgärder till kommunala väghållare. Det kan till exempel handla om utvärdering av tekniska lösningar för rening av trafikdagvatten men även förebyggande åtgärder för att minska påverkan på vattenmiljön från material i väg och järnvägsområden.

Länsstyrelserna, åtgärd 1: Vattenplanering

Länsstyrelserna ska genomföra en sektorsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. I bland annat följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas; tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet och förorenade områden, plan för vägledning av kommunernas översiktsplanering, prioriteringslista för sanering av förorenade områden, plan för skydd och restaurering av kustnära marina miljöer. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter och kommuner. Förvaltningen ser positivt på att denna åtgärd införs i åtgärdsprogrammet då en sektorsövergripande åtgärdsplanering på regional nivå har saknats under lång tid. Samtidigt kan konstateras det kommer behövas utökade resurser hos länsstyrelsen om åtgärden ska få önskat resultat.

Länsstyrelserna, åtgärd 3: Tillsyn av väg- och järnvägsnätet – fysisk påverkan

Länsstyrelserna ska kontrollera och följa upp att Trafikverket vidtar de åtgärder i det allmänna väg- och järnvägsnätet kopplat till fysisk påverkan som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Förvaltningen anser att det, förutom åtgärder mot fysisk påverkan, bör ingå kontroll av att Trafikverket undviker förorenande material i väg och järnvägsområden.

Länsstyrelserna, åtgärd 4: Tillsynsvägledning till kommuner

Länsstyrelserna ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av miljöfarliga verksamheter, förorenade områden, djurhållande verksamhet och andra verksamheter som påverkar vattenmiljön. Åtgärden ska ge kommunerna stöd för att avgöra var inom ett avrinningsområde det är prioriterat att genomföra tillsyn i syfte att förbättra eller förebygga försämringar av vattenstatusen.

Förvaltningen är positiv till denna åtgärd men konstaterar samtidigt att det hittills är de större städerna som har drivit utvecklingen av tillsynen framåt. I likhet med kommentaren till länsstyrelsernas åtgärd nummer 1, vattenplanering, anser förvaltningen att det behövs utökade resurser hos länsstyrelsen om åtgärden ska få önskat resultat.

Under rubriken egenkontroll anges att länsstyrelserna behöver vägleda kommunerna i tillsynen av egenkontroll och recipientkontroll. Förvaltningen vill framhålla att länsstyrelsen även bör ge stöd till kommuner vad gäller samordnad recipientkontroll. Många vattenförekomster delas av flera kommuner varför förvaltningen menar att länsstyrelsen bör ha en tydligare samordnande roll för frågor som rör samordnad recipientkontroll.

Länsstyrelserna, åtgärd 7: Vägledning kommuner översikts- och detaljplanering

Länsstyrelserna ska vägleda regioner och kommunerna vid region-, översikts- och detaljplanering så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Förvaltningen ställer sig tveksam till att länsstyrelserna, enligt vad som anges i denna åtgärd, särskilt ska bevaka att kommunerna använder sig av relevanta underlag i VISS i sin detaljplanering. Anledningen till detta är att det har visat sig finnas flera felaktigheter i underlaget i VISS, särskilt kopplat till påverkan och beting för fosfor, då underlaget bygger på nationella beräkningar som inte tar hänsyn till exempelvis de tekniska avrinningsområdena i Stockholm. Åtgärden bör skrivas om enligt följande ”kommunerna i sin detaljplanering har använt aktuellt och relevant underlag från Vatten Informations System Sverige (VISS) eller motsvarande lokala dataunderlag”.

I motiveringen till åtgärden anges att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs i den fysiska planeringen i tillräcklig omfattning och att kommuner ska ges rimliga förutsättningar för att normerna ska kunna följas i den fysiska planeringen och i utvecklingen av samhällsbyggandet. Förvaltningen efterfrågar ett förtydligande av innebörden av rimliga förutsättningar.

Länsstyrelserna, åtgärd 9: Prioritering av LOVA-medel

Länsstyrelserna ska inom ramen för stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) prioritera kostnadseffektiva åtgärder mot extern och intern näringsbelastning, och aktivt verka för ett ökat genomförande av dessa åtgärder i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare.

Liksom för Havs- och vattenmyndighetens åtgärd nr 7 bör det göras ett förtydligande så att det framgår att syftet med stödet till lokala vattenvårdsprojekt är att motverka övergödning, oavsett vilka källor som orsakar övergödningen. Diffus påverkan via utsläpp av dagvatten bör bland annat omnämnas.

Länsstyrelserna, åtgärd 12: Prioritering av kustnära miljöer

Länsstyrelserna ska prioritera skydd av kustnära marina miljöer för att åstadkomma ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk. Länsstyrelserna ska även prioritera restaureringar av kustnära miljöer, som planeras enligt den nationella samordnade åtgärdsstrategin mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön.

Havs- och vattenmyndighetens förslag till åtgärdsprogram, ”Marin strategi för Nordsjön och Östersjön”, föreslår också en rad åtgärder kring skydd och restaurering av värdefulla kustmiljöer. Förvaltningen anser att åtgärderna inom vattenförvaltningen och havsmiljöförordningen behöver samordnas för ett efterföljande effektivt åtgärdsarbete. Även kopplingen till hållbarhetsmålen i Agenda 2030 bör förtydligas. Regeringen har i Handlingsplan Agenda 2030 särskilt lyft fram vattenförvaltningsarbetet som ett av huvudinstrumenten för att nå agendans vattenrelaterade mål 6 ”Rent vatten och sanitet till alla” och mål 14 ”Hav och Marina resurser”. Förvaltningen delar denna uppfattning. God vattenkvalitet i sjöar och vattendrag bidrar indirekt till god vattenstatus i haven. Vad gäller de havsrelaterade frågorna har kommunerna en relativt stor rådgighet. Kommunerna har ansvar för den fysiska planeringen genom PBL och även tillsynsansvar för strandskyddade områden. Det ger verktyg att skydda och ta hänsyn till värdefulla vattenmiljöer i den kustnära stadsutvecklingen. Kommunerna kan även bidra till att minska föroreningarna från land genom sitt utpekade ansvar i vattenförvaltningen.

Regions Stockholm, åtgärd 1: Regionplan

Region Stockholm ska ta fram en regionplan och genomföra sin regionplanering enligt PBL så att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Förvaltningen är positiv till att ett långsiktigt strategiskt dokument för hur mark- och vattenområdena bör användas tas fram för regionen. I åtgärden anges att det så långt som möjligt ska hänvisas till VISS som planeringsunderlag. Förvaltningen föreslår ett tillägg som innebär att även motsvarande lokala dataunderlag är viktiga planeringsunderlag.

Åtgärdsförslag, kommuner

Kommunernas åtgärder handlar om kommunal planering, dricksvattenskydd, tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden, alltså åtgärder som kan vidtas i kommunernas egenskap av myndighet. Totalt föreslås kommunerna ha ansvar för sex åtgärder, förutom de två åtgärderna som gäller för samtliga åtgärdsmyndigheter. Kommunernas åtgärder återges i sin helhet i bilaga 1.

Kommunerna, åtgärd 1: Vattenplanering

Vattenplanering är ny åtgärd som går i linje med stadens arbete med framtagande av lokala åtgärdsprogram för enskilda vattenförekomster samt den kommande handlingsplanen för klimatanpassning. Det är positivt att åtgärden inte innebär ett framtagande av ytterligare ett planeringsdokument, utan snarare ses som en förlängning/förbättring av redan pågående processer.

Kommunerna, åtgärd 2: Miljötillsyn

Åtgärden innebär att tillsyn av bland annat miljöfarliga verksamheter och förorenade områden behöver utökas och prioriteras samt att krav ska ställas där det finns risk att miljö kvalitetsnormerna inte följs.

Miljö kvalitetsnormerna för vatten är redan en prioriteringsgrund för förvaltningens tillsyn, både i behovsutredningen och i tillsynsplanen. Stockholms pågående arbete med lokala åtgärdsprogram utgår också ifrån miljö kvalitetsnormerna för vatten. För varje vattenförekomst identifieras förbättringsbehov och därmed relevanta tillsynsområden och tillsynsaktiviteter.

I motiveringen till åtgärden tas avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät upp som exempel, även vägar och dagvattenutsläpp. Det framgår att tillsynen behöver bedrivas i större omfattning på dessa verksamheter och att det finns behov av tydligare krav på egenkontroll och recipientkontroll. Förvaltningen instämmer i att denna tillsyn, särskilt i urbana områden, behöver prioriteras och inbegripa hela ledningssystemet. Åtgärden bör dock förtydligas med att det inte enbart är tillståndspliktiga verksamheter som behöver hanteras utan även U-verksamheter och sådana som enbart kräver anmälan. Det kan exempelvis handla om mindre verksamheter som var för sig inte utgör en betydande påverkan men som sammantaget medför att det finns risk för att miljö kvalitetsnormerna inte nås i en vattenförekomst. Även hantering av länshållningsvatten, i samband med exploateringar och infrastrukturprojekt, kan i storstadsmiljöer utgöra en betydande påverkansfaktor. Se även förvaltningens synpunkter under Naturvårdsverkets åtgärd 2, tillsynsvägledning miljöfarliga verksamheter, Under rubriken egenkontroll anges att kommunerna behöver utveckla och utöka sin tillsyn av verksamhetsutövers egenkontroll, inklusive recipientkontroll. Förvaltningen håller med om att egenkontrollen behöver utvecklas. Samtidigt är det svårt att kräva att enskilda företag, särskilt mindre, regelbundet tar prov i ytvattenrecipienter eftersom det oftast finns flera olika källor till föroreningar i samma dagvattenutlopp. En lösning kan vara samordnad recipientkontroll, där flera verksamheter går samman och genomför provtagningar. Se även förvaltningens synpunkter om samordnad recipientkontroll under länsstyrelsens åtgärd 4, tillsynsvägledning till kommuner.

Kommunerna, åtgärd 3: Dricksvattenskydd

Vattenmyndigheten konstaterar att tillsyn av vattenskyddsområden idag bedrivs i begränsad omfattning och att kommunernas tillsynsarbete försvåras av att riktlinjer och vägledning från centrala myndigheter saknas. Förvaltningen instämmer i att det finns behov av vägledning, särskilt vad gäller skydd mot föroreningar av PFAS-ämnen. Även om PFAS främst har uppmärksammats i anslutning till grundvattentäkter i närhet av brandövningsplatser visar miljöövervakning att dessa ämnen förekommer allmänt i förhöjda halter i Mälaren som är råvattentäkt för Stockholms stad och flera andra kommuner.

Kommunerna, åtgärd 4: Fysisk planering

I åtgärden anges att kommunerna särskilt ska tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna för vatten är bindande och att de därmed ska ligga till grund för planer och beslut.

Förvaltningen anser att det här behöver tydliggöras vad som avses med beslut. Gäller detta även beslut om till exempel bygglov och i sådana fall på vilka grunder i PBL? En liknande kommentar ges till Boverkets åtgärd nr 1 dvs. att innebörden av ”andra ärenden” behöver

förtydligas. Vidare anges att miljö kvalitetsnormen för vatten ska beaktas vid prövning och tillsyn enligt PBL, vilket är ett bra förtydligande. Förvaltningen efterlyser dock en rättslig genomlysning av hur och i vilka avseenden detta gäller.

Kommunerna, åtgärd 5: VA-plan inklusive dagvatten

De delar som åsyftas i denna åtgärd finns i Stockholm inte samlat i en VA-plan utan i separata program och handlingsplaner vilka utifrån behov i vattenförekomsterna anger vilka åtgärder som ska genomföras för att uppnå miljö kvalitetsnormerna.

Förvaltningen föreslår att det i anslutning till denna åtgärd bör tas upp att egenkontroll av ledningsnätet, vilken även bör inkludera rutiner för nyanslutning, är viktig. Bristen i avloppssystemet, som till exempel innebär att spillvatten felaktigt kopplats till dagvattenledningar, har i Stockholm visat sig bidra till att förhållandevis stora mängder näringsämnen leds ut i ytvattenrecipienter. Att identifiera och åtgärda dessa fel är många gånger de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att minska övergödning, men även för att andra oönskade ämnen tillförs ytvatten via dagvattenutlopp.

En utmaning för dagvattenhantering är framtida klimatförändringar. I den underliggande texten om genomförande nämns dagvatten som särskilt utmanande i tätorter. Förvaltningen föreslår att åtgärden kompletteras med att kommuner även bör ta fram planer för hur dagvatten ska hanteras vid kraftig nederbörd/skyfall.

Kommunerna, åtgärd 6: Dioxiner från småskalig förbränning

Kommunerna ska verka för att minska utsläpp av dioxiner och dioxinliknande föreningar från småskalig eldning.

Staden arbetar redan enligt punkterna i åtgärden. Förvaltningen ställer krav i enskilda klagomålsärenden på småskalig vedeldning. Det kan handla om begränsning av eldning och förbud i enskilda fall i syfte att minska olägenhet för närboende som störs av rök.

Kapitel 3 – Åtgärdsprogrammets konsekvenser

I detta kapitel görs en gemensam analys för alla fem vattendistrikt. Kostnadsanalyserna grundar sig på schablonkostnader och är därför mycket grova uppskattningar. Förvaltningen anser att vattenmyndigheternas ekonomiska bedömning av kostnaderna är underskattad i förhållande till den verkliga kostnaden för att genomföra alla de fysiska åtgärder som krävs för att uppnå miljö kvalitetsnormerna.

Nyttan av att genomföra åtgärdsprogrammet.

Förvaltningen konstaterar att alla nyttor med åtgärdsprogrammet inte har kvantifierats i monetära termer. Mer tillförlitliga ekonomiska modeller behövs för bedömning av kostnader och nyttor. De studier som hittills har genomförts bygger i huvudsak på betalningsviljestudier men respondenterna saknar ofta kunskap om nyttan av vatten och underskattar värdet av vattentjänster.

Kostnader för genomförandet av åtgärdsprogrammet

De totala kostnaderna för genomförande av åtgärdsprogrammen i Sveriges fem vattendistrikt beräknas till cirka 24 miljarder kronor för åren 2021-2027. Statliga kostnader uppskattas till 10 miljarder kronor och kommunala till 2,8 miljarder kronor under hela perioden.

Verksamhetsutövares och enskildas kostnader uppskattas till 7,4 miljarder kronor.

Förvaltningen bedömer att vattenmyndigheternas beräkning av de totala kostnaderna för att genomföra fysiska åtgärder i vatten i hela landet, 22 miljarder kronor, är underskattad i förhållande till den verkliga kostnaden för att genomföra alla de åtgärder som krävs för att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Inom ramen för Stockholms arbete med lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus har det visat sig att stadens investeringskostnader för åtgärder i medeltal landar på omkring 200 miljoner kronor per vattenförekomst i Stockholmsområdet. Detta innebär att den totala kostnaden för att uppnå god status i stadens samtliga vattenförekomster grovt kan uppskattas till 2-4 miljarder kronor. Förutom investeringar tillkommer långsiktiga driftsåtgärder på motsvarande ca 1-2 miljoner kronor per vattenförekomst. Även om åtgärderna i Stockholm och omkringliggande kommuner är förhållandevis kostsamma på grund av höga markpriser och platsbrist ställer sig förvaltningen

frågande till om det är rimligt att Stockholm stads kostnader skulle svara för runt 14 % av den totala åtgärdskostnaden i 21 av landets 27 525 vattenförekomster.

Brist på finansiering är en del av orsaken till att genomförande av fysiska åtgärder fördröjs. Vattenmyndigheten lyfter därför fram att det krävs en långsiktig och permanent resursförstärkning hos länsstyrelserna. Förvaltningen menar att problemet med att åtgärds genomförandet går för långsamt snarare beror på att det saknas tillräckliga medel för fysiska åtgärder. Exempelvis är LOVA i Stockholm översökt med flera miljoner i förhållande till den tilldelning som länet fått från centrala myndigheter.

Fördelning av kostnader per aktör

I diagram 3, sid 182, anges fördelning av kostnader för fysiska åtgärder i vatten. Av de uppskattade totala kostnaderna anges att den övervägande delen hamnar på nationella myndigheter. Förvaltningen efterfrågar ett förtydligande av vad som avses med ”fysiska åtgärder”. Det är även en brist att kommunernas kostnader inte redovisas. I diagram 3 och 4, som ska visa administrativa kostnader per myndighet, stämmer inte rubrik och textförklaring med vad figuren visar.

Befintlig finansiering av vattenvårdande åtgärder

Finansiering av åtgärderna ska framför allt bygga på att förorenaren betalar. Självfinansieringsgraden inom miljöbalkstillsynen ligger i på Stockholm på 70 % vilket är högst i hela landet. Många kommuner ligger på mellan 30-50 % självfinansieringsgrad. Det innebär att ökningen av tillsynen, som kommunernas åtgärder innebär, kräver skattefinansiering. Förvaltningen menar att principen om att förorenaren betalar inte räcker för att uppnå målen inom vattenförvaltningsarbetet. För flera typer av mänsklig påverkan, som i många fall är diffus, är utgångspunkten att statlig finansiering helt eller delvis behöver täcka åtgärds kostnaderna och på vissa områden även öka. Förvaltningen menar att en långsiktig finansiering är helt avgörande för att genomförande av de åtgärder som kommunerna har ansvar för. Det är viktigt att belysa att både behovet av åtgärder samt de finansiella förutsättningarna ser väldigt olika ut mellan landets kommuner och att ett statligt stöd för kommunalt åtgärds genomförande ibland är en förutsättning för att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Föreskrifter om miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormerna är juridiskt bindande och anger den lägsta godtagbara miljö kvaliteten eller det önskade miljö tillståndet på en specifik plats och inom en viss angiven tid. Enligt vattendirektivet får som huvudregel ingen försämring av vattenkvaliteten ske. I Vatten Informations System Sverige (VISS) samlas resultatet av alla bedömningar av vattenförekomsterna. Påverkan, statusklassificering och riskbedömning presenteras tillsammans med miljö kvalitetsnormer och föreslagna åtgärder i miljön. Samrådshandlingarna omfattar ett förslag till revidering av Västmanlands läns författningssamling. Föreskriften hänvisar till övervägande del till regler i vattenförvaltningsförordningen och föranleder därför inte några närmare synpunkter från förvaltningens sida.

Med anledning av att det är ett omfattande arbete att gå igenom stadens samtliga vattenförekomster i detalj vad gäller förslag till status, påverkan och miljö kvalitetsnormer föreslås att miljö- och hälsoskyddsnämnden ger miljö förvaltningen i uppdrag att lämna specifika synpunkter i Vatten Informations System Sverige (VISS) gällande stadens vattenförekomster.

Med fokus på Stockholms stad ges några övergripande synpunkter på frågor som rör miljö kvalitetsnormerna. Se även synpunkter på förvaltningsplanens kapitel 7, miljö kvalitetsnormer för vatten.

För Stockholms del föreslås tidundantag till år 2033 för god ekologisk status för några vattenförekomster. Mindre stränga krav, i form av undantag för hydromorfologisk påverkan, föreslås för ett vattendrag och två kustvattenförekomster. Förvaltningen ser behov av att flera av stadens vattenförekomster i innerstaden också ges undantag från att uppnå god status för hydromorfologiskt tillstånd med hänvisning till att det inte är rimligt att befintliga stränder och kajer ska förändras på ett sätt så att god status kan nås. På så sätt kan kommunerna fokusera på åtgärder som medför en faktisk förbättring i stadens vattenförekomster.

Åtgärder som i VISS tas upp som möjliga för enskilda vattenförekomster är i många fall inte tillräckligt specificerade för att kunna ge vägledning för kommuner och andra aktörer att genomföra dem. I de fall det finns lokala åtgärdsprogram, med platsspecifika åtgärdsförslag, bör det finnas möjlighet att lägga in en länk till dessa program i VISS.

För bedömning av flödesförändringar är det viktigt att även bortledning av vatten i urbana områden, bland annat via kombinerade avloppsledning där dagvatten avleds till avloppsreningsverk, inkluderas som en orsak till förändrade flöden.

Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka

Dokumentet har tagits fram på kort tid och är enbart ett utkast. Det behandlar vattenuttag, främst grundvatten, och risker för vattenbrist. Flera av de åtgärder som föreslås syftar till att öka kunskapen om vattenuttag. Frågor om översvämning och frågor som rör den akuta krishantering vid torka och vattenbrist behandlas inte. Inga av åtgärderna pekar primärt på kommunerna.

Åtgärd 2.4, Mer vatten i landskapet, är riktad till länsstyrelserna och handlar om en strategi för våtmarker. Förvaltningen är positiv till förslaget men vill lyfta att samverkan med berörda kommuner är viktig när det gäller åtgärder som syftar till att uppehålla vatten i landskapet.

Bilagor till samrådsmaterialet

Bilaga 4 – Riskhanteringsplaner enligt

Översvämningförordningen

Tillämpningen av översvämningdirektivet och vattendirektivet ska samverka så att möjliga synergieffekter kan uppnås och för att förbättra effektivitet och informationsutbyte i arbetet. Arbetet med att ta fram riskhanteringsplaner pågår hos de berörda länsstyrelserna och riskhanteringsplanernas slutsatser kommer därför att redovisas först i beslutsversionen av vattenmyndigheternas förvaltningsplan per vattendistrikt.

Förvaltningen vill påpeka att riskhanteringsplanerna för översvämningar behöver samordnas med kommunernas arbete med att klimatanpassning. Det kan till exempel handla om återställande av rätade vattendrag, svämplan och våtmarker.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 mars 2021 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att vattenmyndigheterna och Havs- och vattenmyndigheten samverkar för att koordinera åtgärdsprogrammen som följer av vattendirektivet respektive havsmiljödirektivet. Det som föreslås i samrådsmaterialet handlar till stora delar om sådant som sedan länge görs inom stadens vattenarbete, exempelvis klassningar av vatten och övervakning. Kontoret lämnar i första hand synpunkter på de delar som ur ett stadsutvecklings-perspektiv riktar sig till kommuner, länsstyrelser och Boverket. Åtgärd 1 till kommunerna är en ny åtgärd som innebär att en förvaltningsövergripande vattenplanering ska genomföras med helhetssyn och utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Det är positivt att det tydliggörs att vattenplaneringen inte förväntas innebära framtagande av ytterligare planeringsdokument, utan snarare består i en utveckling av pågående processer. Hur arbetet läggs upp föreslås kunna variera mellan kommuner. Liknande sätt på vilket staden sedan länge arbetar lyfts fram. Exempelvis föreslås framtagande av lokala åtgärdsprogram för vattenförekomster samt att mellankommunala samarbeten behöver initieras där avrinnings-områden berör flera kommuner. Det arbetssätt som beskrivs är också i linje med hur stadens översiktliga planering beaktar vattenfrågorna. Åtgärd 4 till kommunerna inriktar sig på fysisk planering och anger följande:

”Kommunerna ska inom sin myndighetsutövning genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning och tillsyn enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)), på ett sådant sätt att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Kommunerna ska särskilt:

a) tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna för vatten är bindande och ska därmed ligga till grund för planer och beslut,

b) bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inklusive skydd och restaurering av kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas,

c) bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen”

Kontoret anser att det bör förtydligas vad som avses med ”*beslut*” i punkten a). Gäller detta även beslut om till exempel bygglov och i sådana fall på vilka grunder i plan- och bygglagen? Vidare anges att miljö kvalitetsnormer för vatten ska beaktas vid prövning och tillsyn enligt plan- och bygglagen. Kontoret efterlyser en genomlysning av hur och i vilka avseenden detta gäller.

I övrigt så är det bra att det beskrivs hur vattenfrågorna kan kopplas till stadsutveckling. I Stockholms stad är vattenfrågorna sedan länge i fokus och inriktningen för hur god vattenstatus ska nås i stadens vatten framgår av översiktsplanen och ett flertal vattenrelaterade styrdokument. De lokala åtgärdsprogram som tas fram för att stadens vatten ska bli renare, utgör underlag för den strategiska planeringen och vid detaljplanering tillämpas dagvattenstrategin med riktlinjer och åtgärdsnivå.

Bland åtgärder som riktar sig till länsstyrelserna innebär åtgärd 7 att länsstyrelserna ska bevaka att kommunerna i detaljplaneringen använder sig av relevanta underlag i Vatten Informations System Sverige (VISS). Mot bakgrund av att det visat sig finnas felaktigheter i VISS, bland annat då det gäller påverkan av och krav på minskad tillförsel av näringsämnen, anser kontoret att åtgärden bör omformuleras. Felaktigheterna beror på att VISS inte tar hänsyn till lokala faktorer som exempelvis de tekniska avrinningsområdena i Stockholm. Kontoret anser att det behöver framgå att även motsvarande lokalt dataunderlag ska kunna användas.

Kontoret efterfrågar vidare ett förtydligande av vad som avses med att länsstyrelserna genom rådgivning och vägledning om tillämpning av miljö kvalitetsnormerna för vatten i översikts- och detalj-planeringen ska ge kommunerna ”*rimliga förutsättningar*” för att normerna ska kunna följas i den fysiska planeringen och i utvecklingen av samhällsbyggandet. I övrigt anser kontoret att det är positivt med förslag om utvecklad dialog mellan länsstyrelserna och kommunerna om vattenfrågor i översiktsplaneringen.

Kontoret anser att åtgärden om att Boverket ska ta fram vägledning till länsstyrelser och kommuner om fysisk planering och miljö kvalitetsnormer för vatten behöver genomföras inte bara i dialog med länsstyrelserna utan också med kommunerna. Bland annat föreslås vägledning kring vattenförsörjningsplaner och avrinningsområden samt vid mellankommunala vattenfrågor. Kontoret anser att det är viktigt att fånga upp andra frågeställningar som kommunerna behöver hantera i planeringen. Exempelvis finns det behov av att vidareutveckla frågan om hur dagvattenhanteringen kan regleras med stöd av plan- och bygglagen vid framtagande av detaljplaner samt vilken redovisning som behöver finnas avseende planens påverkan på miljö kvalitetsnormerna för vatten. Kontoret ser också behov av vägledning för sådana fall där en dagvattenåtgärd behöver planeras utanför ett detaljplaneområde för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas inom detaljplaneområdet. Hur detta bör redovisas för att inte riskera att detaljplanen överprövas vore önskvärt att förtydliga.

Vidare framgår följande om åtgärden: ”Enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL) ska miljö kvalitetsnormerna i miljöbalk (1998:808) (MB) 5 kap. eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av MB 5 kap. följas vid planläggning och i andra ärenden enligt PBL.” Eftersom fokus i dag ligger på nya detaljplaner anser kontoret att det i likhet med tidigare kommentar om åtgärd 4 för kommuner, behöver förtydligas vad som avses med ”*i andra ärenden*” Om det innebär att miljö kvalitetsnormerna ska ingå vid exempelvis bygglovgivning så behöver det framgå eftersom många gällande planer är från tiden före vattendirektivets införande.

Vad gäller delförvaltningsplanen mot vattenbrist och torka ser kontoret positivt på att dessa perspektiv uppmärksammas och samordnas med annan vattenplanering.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 mars 2021 att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Den del av samrådet som är mest relevant för trafikkontorets verksamhet är förslaget till åtgärdsprogram. Av de åtgärder där kommuner pekas ut är trafikkontoret inte direkt utpekade som ansvarig för någon åtgärd utan berörs indirekt av vissa förslag. Kontorets bedömning är att huvuddelen av de frågor och förslag som tas upp i samrådet, för stadens räkning, hanteras inom stadens arbete med Handlingsplan för god vattenstatus. Detta arbete utvecklas och anpassas kontinuerligt utifrån de nya förutsättningar som samrådet och andra styrande dokument och lagar ger. För stadens arbete är åtgärdsprogram och förvaltningsplan som beslutas styrande och vägledande för arbetet. Staden bereder för närvarande lokala åtgärdsprogram som till stora delar hanterar det som tas upp i samrådet.

Den del av samrådet som berör "Förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka" riktar sig till länsstyrelserna och trafikkontoret lämnar inga synpunkter på detta. Likaså för delarna om riskhanteringsplaner enligt översvämningdirektivet som riktar sig till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Länsstyrelserna.

Vissa delar av samrådet berör samverkan mellan vattenförvaltningen och arbete med skyfall och översvämningar på en översiktlig nivå. Trafikkontoret samordnar stadens skyfallsarbete och inom detta arbete kommer relevanta delar av vattenförvaltningen att beaktas för att kunna ta tillvara synergieffekter. Kontoret menar också att konsekvensanalysen av förslagen kunde vara mer konkret.

En del förslag till åtgärder som riktar sig till andra myndigheter är av intresse för trafikkontoret. Som exempel kan nämnas att Trafikverket får i uppdrag att "*tillhandahålla kunskapsunderlag och information om möjligheten att minska vägars och järnvägars påverkan på vattenmiljön, så att miljö kvalitetsnormen för vatten kan följas. Detta ska ske inom Trafikverkets egen organisation och till övriga väg- och banhållare. Andra väghållare ansvarar för en stor del av vägnätet, och behöver där vidta nödvändiga förebyggande och förbättrande åtgärder för att minska påverkan på yt- och grundvatten. Andra väghållare är bl a kommuner, som ansvarar för allmänna vägar. TrV ska tillhandahålla info utanför sin organisation.*". Detta kunskapsunderlag kommer att vara av värde för trafikkontoret.

Även åtgärd "*Naturvårdsverket, åtgärd 7 Styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten*" är av intresse för trafikkontoret. Denna åtgärd kvarstår sedan det förra åtgärdsprogrammet. Andra åtgärder finns t.ex. inom tillsyn och framtagande av kunskapsunderlag.

Ekonomiska konsekvenser av förslaget för trafikkontoret är i detta läge svårt att bedöma eftersom förslagen till åtgärder är på en övergripande nivå och av administrativ karaktär. Kostnader för åtgärder beskrivs något mer utförligt i de lokala åtgärdsprogram som tas fram av miljöförvaltningen och Stockholm Vatten och avfall AB. I dessa berörs kontoret som verksamhetsutövare och förvaltare av viss allmän platsmark i Stockholms stad samt som en del av staden.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB:s yttrande daterat den 15 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt har tagit fram förslag till förvaltningsplan m.m. inför vattenarbetet 2021-2027. Stockholms Hamnar har tagit del av samrådsmaterialet och lämnar här sina synpunkter. Då samrådet framför allt riktar sig till myndigheter, kommuner, regioner och liknande har inte Stockholms Hamnar några specifika synpunkter på materialet. Dock kan påpekas att Stockholms Hamnar kan bli påverkade i egenskap av verksamhetsutövare, exempelvis genom gränser för miljö kvalitetsnormer, även om mycket redan regleras genom de tillstånd för vattenverksamhet som Hamnen har. I materialet anges att samhällsnyttig verksamhet, såsom hamnverksamhet, kan bli föremål för mindre stränga krav på vattenkvalitet. Stockholms Hamnar välkomnar ett sådant förhållningssätt och vill påpeka att det är viktigt att ha ett helhetsperspektiv när det gäller olika verksamheters miljöpåverkan. Sjöfart har exempelvis stora miljö fördelar genom överflyttning av transporter från land till vatten.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB:s yttrande daterat den 16 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning av SVOA:s synpunkter

De viktigaste punkterna som SVOA framför i detta svar är att:

- Det inte alltid är enkelt att avgöra när underlag och analyser i remisstexten avser nationella förhållanden och när de är distriktsunika.
- Fokus i underlaget saknas på själva ledningsnätet, inklusive de felanslutningar som kan innebära stor negativ påverkan på en vattenförekomst.
- Det behövs en översyn av lagstiftningen på dagvattenområdet, vilket också påpekats tidigare av exempelvis Naturvårdsverket.
- Åtgärder som syftar till att minska tillskottsvatten bör också bör innehålla en analys av potentiellt ökande påverkan via exempelvis dagvattennätet då tillskottsvatten från spillvattennätet tas bort.
- Bevakning och efterlevande av skyddsföreskrifter för beslutade vattenskyddsområden behöver stärkas.
- Det är av största betydelse att informationen i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) är uppdaterad, då den fysiska planeringen så långt det är möjligt ska hänvisa till just VISS som planeringsunderlag.
- När en VA-plan omfattar en successiv utveckling och förstärkning av VA-anläggningen kan den direkta påverkan på en vattenförekomst vara mycket svåruppskattad.
- De uppskattade totala kostnaderna för att genomföra åtgärdsprogrammet är troligen underskattade.

SVOA:s övergripande synpunkter

Denna remiss består av flera delar, och det är framförallt förslaget till förvaltningsplan och åtgärdsprogrammet som detta svar fokuserar på.

Förvaltningsplanen beskriver bakgrunden till åtgärdsprogrammet, distriktet, samt det generella tillståndet och de påverkansfaktorer som huvudsakligen har betydelse i distriktets vattenförekomster. Förvaltningsplanen beskriver också den miljöövervakning som sker, samt frågor kopplade till klimat och ekonomi. Det redogörs även för en generell bild över de krav, miljö kvalitetsnormer, som ställs på vattenförekomsterna för att uppnå önskad status.

Förslaget till förvaltningsplan och åtgärdsprogram ger en överblick över de generella problem som behöver hanteras i distriktet för att nå en god vattenstatus. Det ger vägledning om vilka prioriterade respektive särskilda förorenande ämnen som vi behöver rikta in våra insatser mot, vilket är bra. Det är emellertid inte alltid enkelt att avgöra när underlag och

analyser avser nationella förhållanden och när de är distriktsunika. Den ekonomiska analysen i **förvaltningsplanens avsnitt 6** tycks vara uppställd för att möjliggöra jämförelser mellan distrikten istället för att ge en bra beskrivning av respektive distrikt. Dock innebär den nuvarande redovisningen, liksom att underlagsrapporterna med metodbeskrivningar om åtgärdsplanering, MKN och undantag som inte ingår i samrådet, att det blir mycket svårt att följa hur åtgärder prioriterats ur kostnadseffektivitetshänseende, liksom om gjorda antaganden är rimliga. Mot bakgrund av detta, hade det varit mer värdefullt med en distriktsavgränsad ekonomisk analys (framförallt i **förvaltningsplanens avsnitt 6** samt **åtgärdsprogrammets avsnitt 3**) samt betydligt bättre transparens om gjorda antaganden och beräkningar i åtgärdsprogrammet.

SVOA:s synpunkter på förvaltningsplanen

Då förvaltningsplanen huvudsakligen innehåller övergripande bakgrundsinformation, så har SVOA inte så många synpunkter att lämna kring denna. Kopplat till SVOA:s verksamhet ställs exempelvis under **avsnitt 5.3** frågan huruvida kapaciteten i avlopps- och dagvattensystemet räcker till. Dock är diskussionen kring detta endast mycket övergripande, och inga svar ges – det konstateras bara att det finns problem. Under **avsnitt 5.5** konstateras på samma sätt att dricksvattenproduktionen står inför stora utmaningar. Under **avsnitt 6.5** snuddas också vid kostnader för vatten och avlopp, dock utan någon djupare analys.

I diagram 1 och 2 under **avsnitt 3.4** (sid 36, Övergödning) saknas aspekten utläckage av spillvatten från ledningsnät och felanslutningar. Då detta lokalt kan vara en stor, men idag relativt okänd, källa till övergödning, så borde diagrammen utvecklas med information om detta.

Under **avsnitt 5.3** (sid 111, Räcker kapaciteten i avlopps- och dagvattensystem?) kan nämnas att risker finns även i duplicerade ledningsnät, när fel i systemen innebär att spillvatten leds direkt till recipient.

Under **avsnitt 10.2** (sid 204, Vattenförsörjning) nämns att det i gamla och bristfälliga ledningar finns en ökad risk för läckage och därmed utsläpp av avloppsvatten. Det kan även tilläggas att nyare ledningsnät också ofta har brister, exempelvis på grund av bristande egenkontroll vid byggande, vilket vid felkopplingar kan leda till stora utsläpp av exempelvis spillvatten.

I förvaltningsplanens **bilaga 8c** (Övervakningsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt 2016-2021) saknas i karta 6 på sidan 16 de punkter som provtas inom ramen för det samordnade recipientkontrollprogrammet för Stockholms skärgård. Data från dessa provtagningar finns för åren 1968-2019 hos datavärden SMHI (i databasen Shark). Dessa data bör ha använts i klassningen av ekologisk status i skärgården. Om data som skickas till datavärd inte används i statusklassningen riskerar motivet till att leverera till datavärd samt följa bedömningsgrunder att urholkas.

SVOA:s synpunkter på åtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammet pekar på vad Sveriges myndigheter och kommuner behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Vattenmyndigheterna tar var sjätte år fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt. I åtgärdsprogrammets inledande avsnitt påpekas specifikt att Vattenmyndigheten bara kan föreskriva åtgärder till andra myndigheter och kommuner i deras egenskap av myndighetsutövare, inte som verksamhetsutövare. Grunden ligger dock i att berörda myndigheter ska samverka och beakta avrinningsområdesperspektivet, vilket också uttrycks i **alla centrala myndigheters, länsstyrelser, regioners och kommuners gemensamma åtgärd 1** (sid 12, Planering). Det påpekas också att åtgärdsprogrammet är en viktig del av ett bredare arbete med vattenfrågor i Sverige, vilket exempelvis kan underlätta för dricksvattenproducenter genom bättre råvattenkvalitet.

Inledningsvis kan sägas att listan i **avsnitt 1.1** över vad verksamhetsutövare kan göra (sid 6, Fysiska åtgärder i vattenmiljön) känns begränsad. Det bör tydligare framgå att listan bara är exempel på åtgärder. Annars saknas exempelvis "*minska utsläppen av spillvatten/avloppsvatten från avloppssystem*" och "*anlägga reningsanläggningar för dagvatten*".

Läshänvisningen under **avsnitt 1.6** (sid 9) ger ett bra stöd i att hitta relevanta åtgärder. Användbarheten skulle dock öka än mer om tabellens åtgärder antingen länkades till aktuellt avsnitt i åtgärdsprogrammet eller försågs med en sidhänvisning. Dessutom finns det frågetecken kring varför "avlopp" enbart syftar till avloppsreningsverk och små avlopp – även avloppsledningsnätet bör väl inkluderas i detta?

Generellt kan också sägas att ett huvudsakligen administrativt inriktat åtgärdsprogram som detta även behöver ange de utmaningar och därmed de undantag som finns. En tydlig strategi kring detta saknas.

Beträffande urban markanvändning och dagvatten, så skriver Vattenmyndigheterna i redovisningen av uppdrag 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev (Delrapport 3 för året 2019 och Slutrapport Översyn av förutsättningarna för en ökad tillämpning av undantag inom vattenförvaltningen) att:

"Avsteg från målet att nå god vattenstatus ska motiveras av att miljömässiga eller andra samhällsnyttiga behov påverkar vatten negativt och samhällsnyttan inte kan uppnås på något annat sätt som är bättre för miljön.

Under 2019 har ytterligare två typer av allmänintresse av större vikt identifierats: • urban markanvändning"

samt

"En särskild problematik finns kring hur undantag ska hanteras där det finns en planerad och finansierad åtgärd som ska genomföras men efter 2027."

Hur dessa delar ska hanteras behöver beskrivas. Dels vad vattenmyndighetens arbete går ut på samt även vad som förväntas av andra parter i de lägen där dels god status förväntas uppnås men senare än 2027 respektive i de fall där kostnaden för att uppnå god status innebär att ett övervägande skulle behövas. En dialog om rimlighet behöver föras.

Beträffande **Boverkets åtgärd 1** (sid 16, Vägledning om fysisk planering) och **Naturvårdsverkets åtgärd 7** (sid 78, Styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten), så kan dessa båda åtgärder tyckas vara logiska och viktiga *men* liksom Naturvårdsverket själva påtalat behövs en översyn av lagstiftningen på dagvattenområdet för att det ska vara möjligt att uppnå en hållbar dagvattenhantering. Detta av två anledningar:

1. Om man med hållbar dagvattenhantering avser att dagvatten ska hanteras lokalt, mer än på allmän platsmark. Dagens lagstiftning på området, PBL, MB och LAV medger enbart "hållbar hantering" i den allmänna anläggningen.
2. Om man med hållbar dagvattenhantering avser att även fånga de mer "diffusa utsläpp" av föroreningar som tillsammans utgör ett problem för recipienten. MB är idag inriktad på punktkällor inte att reglera diffusa utsläpp. Till och med något avvikande vattenkvalitet upplevs som svårt att reglera.

Vägledningar om hållbar dagvattenhantering inom ramen för fysisk planering som Boverket och Naturvårdsverket tar fram kommer mot bakgrund av ovanstående riskera att bli verkningslösa, och kan medföra bortkastat arbete. Möjligen skulle det gå att ge myndigheterna i uppdrag att ta fram vägledning om hur man kan arbeta på bästa sätt till dess att lagstiftningen har setts över – Detta under förutsättning att Vattenförvaltningen förankrar behovet av översyn av lagstiftningen innan åtgärdsprogrammet ska vara klart.

Naturvårdsverkets åtgärd 1 (sid 63, Tillsynsvägledning avloppsreningsverk) innebär ett löpande arbete med att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av fosfor, kväve och prioriterade och särskilt förorenande ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät, vilket är positivt. För den del av åtgärden som omfattar att minska

tillskottsvatten bör också ingå att se på den potentiellt ökande påverkan via exempelvis dagvattennätet då tillskottsvatten från spillvattennätet tas bort.

Under åtgärdens motivering, liksom under motiveringen av **kommunernas åtgärd 2** (sid 140) under rubrik tillsyn av Avloppsreningsverk och ledningsnät finns stycket:

”Åtgärden syftar både till att minska utsläpp och spill av näringsämnen, prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen från miljöfarliga verksamheter upphör eller begränsas i sådan omfattning att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Detta gäller särskilt för prioriterade farliga ämnen där utsläpp och spill enligt direktiv 2013/39/EU ska upphöra eller stegvis elimineras.”

Avsnittet är en generell text som rätteligen hör hemma under **Naturvårdsverkets åtgärd 2** (där den också finns) samt under rubrik *Miljöfarlig verksamhet och Förorenade områden* under **kommunernas åtgärd 2**. Texten leder i sammanhanget tillsyn och tillsynsvägledning av avloppsreningsverk tanken fel dels om VA-huvudmannens faktiska möjligheter att förhindra ”utsläpp och spill” av oönskade föroreningar till spillvattennätet från anslutna miljöfarliga verksamheter dels om att avloppsreningsverk är *källor* till ”spill” av farliga ämnen från miljöfarliga verksamheter och inte en *spridningsväg*. Stycket bör därför strykas från dessa platser.

Naturvårdsverkets åtgärd 7 (Sid 78, Styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten) innebär att identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga administrativa styrmedel för en hållbar dagvattenhantering. Det vore bra att även fokusera på krav och styrmedel för en ökad tillsyn och förbättrad egenkontroll av olika aktörers dagvattensystem till recipient.

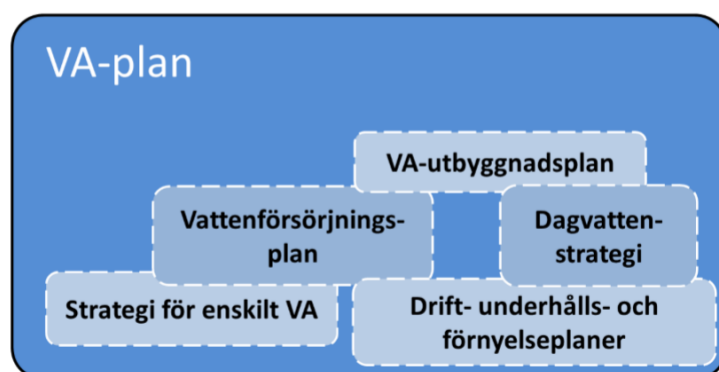
Beträffande **Trafikverkets åtgärd 1** (sid 97, Kunskapsunderlag om vägars och järnvägars påverkan), så bör genomförandet även omfatta att kartlägga effekter på vattenområdena till följd av de trafikökningar som följer av Trafikverkets investeringar som leder till ökad kapacitet och större trafikarbete på väg.

Beträffande egenkontrollen inom ramen för **Länsstyrelsernas åtgärd 2** (sid 110, Miljötillsyn), så bör denna utökas att till större del förutom recipientkontrollen och avloppsreningsverk också omfatta en ökad egenkontroll av dag- och avloppsledningsnät inom områden med utbyggd VA-anläggning.

Länsstyrelsernas åtgärd 5 (sid 117, Långsiktigt skydd av vattentäkter) är viktig för den framtida vattenförsörjningen i Sverige. Det är också viktigt att analysera hur de föreskrifter som upprättas faktiskt efterlevs i praktiken. Tolkningen av en skyddsföreskrift är avgörande för huruvida det faktiskt finns kraft i det som är skrivet. Bevakning och efterlevande av skyddsföreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden behöver därför stärkas.

Region Stockholms åtgärd 1 (sid 133, Regionplan) berör regionens framtagande av regionplan, och det står att åtgärden så långt det är möjligt ska hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS) som planeringsunderlag. Det är då av största betydelse att informationen i VISS är uppdaterad, samt att det är lätt att förstå och hitta det underlag som behövs. Tydligheten och utformningen av VISS bör ses över.

Beträffande **kommunernas åtgärd 1** (sid 136, Vattenplanering), så tycks det som avses i denna punkt vara det som i många fall kallas Vattenprogram. Det används många begrepp och det kan vara bra med en bild som klargör dessa olika begrepp och hur de hänger samman - i detta fall om Vattenplan är samma sak som vattenprogram. För att hålla isär det från VA-plan kan det vara bra att klargöra även denna skillnad. Exempelvis skulle man kunna bygga vidare på den bild som finns med i Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndighetens publikation *Vägledning för kommunal VA-planering* (sid 14, 2014:1).

Kommunens vattenplanering kommer att se olika ut beroende på kommunens bebyggelse samt verksamhet. I de fall kommunal VA finns inom hela kommunen blir det viktigt att hitta en gräns mellan VA-huvudman och kommunen i övrigt avseende frågans framdrift. Frågan är dock komplex och bör troligen lösas inom respektive kommun.

Beträffande **kommunernas åtgärd 2** (sid 139, Miljötillsyn), så är detta en mycket viktig del för att komma till rätta med recipientstatus. En svårighet med dagens arbete med tillsyn av dagvattenpåverkan är att man har svårt att hitta lagstöd för att kräva åtgärder av verksamheter med mer ”diffusa dagvattenutsläpp” (se under **Naturvårdsverket åtgärd 7**). Till stor utsträckning väljer tillsynen då att istället rikta sin tillsyn på VA-huvudmannen (i de fall verksamheten är inom verksamhetsområde för VA) som i sin tur har små möjligheter att kräva rening av ”utsläpp inom normalspannet”. Det resulterar i att VA-huvudmannen behöver rena nedströms istället. En rening som sällan blir lika effektiv som uppströmsåtgärder och som dessutom strider mot principen om att förorenaren ska betala. SVOA anser att det behöver förtydligas att ett fungerande uppströmsarbete bygger på ett tätt proaktivt samarbete mellan tillsynsmyndighet och VA-huvudman gentemot enskilda anslutna verksamheter. VA-huvudmannen saknar i regel rådighet över om en verksamhetsutövare aktivt eller genom försumlighet tillför oönskade föroreningar till spillvattennätet. Tillsynsmyndigheten behöver därför alltid beakta spillvattenperspektivet inom den ordinarie miljötillsynen. I samband med tillsynsmyndighetens granskande av verksamheternas egenkontroll kan det finnas behov av att myndigheten ställer krav på åtgärder mot de enskilda anslutna verksamheterna. I åtgärdsprogram framgår följande på sid 145:

”När det gäller prioriterade och särskilda förorenande ämnen behöver tillsynsmyndigheten tillsammans med VA-huvudmannen se över vilka åtgärder som kan vidtas vid verksamheten och vad som kan vidtas uppströms. Det kan finnas åtgärder att vidta vid reningsverket för att minska belastningar av de särskilda förorenande ämnena nitrat och ammoniak, men vad som faktiskt går att genomföra behöver utredas i det enskilda fallet. För övriga särskilda förorenande ämnen och prioriterade ämnen handlar det snarare om uppströmsåtgärder, till exempel att ställa krav på anslutna verksamheter.”

SVOA föreslår att stycket kompletteras med följande:

”För att uppströmsåtgärderna ska bli effektiva är det viktigt att tillsynsmyndigheten tillsammans med VA-huvudmannen arbetar proaktivt gentemot anslutna verksamheter så att utsläpp av oönskade ämnen till det kommunala reningsverket begränsas.”

Kommunernas åtgärd 3 (sid 149, Dricksvattenskydd) syftar på att säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Det står dock att åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande, vilket visserligen är bra, men detta innebär också ett löpande arbete för att bibehålla skyddet, vilket bör tryckas på hårdare. Om skyddsföreskrifter exempelvis tolkas fel eller inte följs på grund av undantag eller liknande, så kan det långsiktigt bidra till en negativ trend.

Det nämns också att arbetet med att skydda dricksvatten behöver omfatta ett ökat skydd mot förorening av PFAS-ämnena, inklusive PFOS. Det finns ett stort behov av vägledning för detta arbete, då PFAS uppmätts i både mindre grundvattentäkter och större råvattentäkter såsom Mälaren.

Kommunernas åtgärd 4 (sid 152, Fysisk planering) innehåller precis som Region Stockholms åtgärd 1 en uppmaning om att åtgärden så långt det är möjligt ska hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS) som planeringsunderlag. Som det skrivits även tidigare, så är det då av största betydelse att informationen i VISS är uppdaterad, samt att det är lätt att förstå och hitta det underlag som behövs. Grunden till åtgärden förutsätter att miljökvalitetsnormerna utgör en grund för all planering som sker i kommunen, och då är det av yttersta vikt att det inte finns några tveksamheter kring vilka krav som gäller. Det kommer också vara svårt att helt ha en fysisk planering som inte påverkar miljökvalitetsnormerna negativt - här behövs vägledning eller styrmedel för att nå en acceptabel nivå, så att utveckling ändå kan ske.

Beträffande **kommunernas åtgärd 5** (sid 154, VA-plan inklusive dagvatten), så beskrivs under denna punkt den plan som ska göras för VA-anläggningen. VA-planer behöver se olika ut beroende på förutsättningarna. I expanderande områden handlar detta oftast om att beskriva planerade utbyggnader av VA till nya områden. I ett sådant fall kan möjligen en bedömning av tänkbar avlastning av recipienten göras område för område. Om VA-planen däremot omfattar en successiv utveckling och förstärkning av VA-anläggningen kan denna direkta påverkan vara mycket svåruppskattad. Under motiveringen av åtgärden står *”Det ska framgå tydligt av VA-planen var miljökvalitetsnormerna för vatten riskerar att inte följas och vad som krävs av vatten- och avloppshantering för att följa miljökvalitetsnormerna”*. Detta trots att det inte alltid är påverkan från VA-anläggningen på vattenförekomster som motiverar en VA-plan.

Texten bör även ange att det sammanvägda behovet av avlastning framgår av Vattenplanen, som ska ha vattenförekomsterna i fokus.

I **avsnitt 3.1** nämns att åtgärdsprogrammets totala kostnader för förvaltningscykeln 2021-2027 har beräknats till 24,5 miljarder kronor. Utifrån erfarenhet av vad åtgärder kostar är det dock frågan om denna beräkning är överensstämmande med verkligheten – troligen är kostnaden betydligt högre för att uppnå de miljökvalitetsmål som är ställda. Framförallt är sannolikt kommunernas kostnader underskattade.

Under **avsnitt 3.3** beskrivs utmaningar inför genomförandet av åtgärdsprogrammet (sid 179, Kostnader för att genomföra åtgärdsprogrammet). Det som omnämns som utmanande är att få tillräckliga resurser hos tillsynen. Det som kan vara värt att påtala med avseende på resurser är att i tätbebyggda områden, städer, med allmän VA innebär målsättningen en väldigt stor insats av VA-huvudmannen i form av åtgärder på anläggningen. Detta i sådan omfattning att det kan vara svårt att utöver finansiering även finna personella resurser för både planering och genomförande. Detta i sådan omfattning att uppsatt genomförandeår inte är möjligt.

SVOA:s synpunkter på delförvaltningsplanen med åtgärder mot vattenbrist och torka
Vattenmyndigheternas förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka lämnas inga specifika synpunkter på. Åtgärderna mot vattenbrist och torka riktar sig inte direkt mot SVOA, men om Mälaren förorenas eller om en större saltvatteninträngning från Saltsjön sker, så skulle det vara mycket negativt framförallt för SVOA:s dricksvattenproduktion.

I övrigt har SVOA inga ytterligare synpunkter kring Vattenmyndigheternas förslag till förvaltningsplan, åtgärdsprogram, eller miljökvalitetsnormer.

Reservationer m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Urban Emson (SD) enligt följande.

Sverigedemokraterna bifaller förvaltningens förslag till beslut och ser särskilt positivt på förvaltningens synpunkter och ställningstagande avseende:

- Kostnadsbedömningar som kan befaras vara i underkant ses över och bekräftas som realistiska
- Behov av långsiktiga oh permanenta resursförstärkningar ska undersökas, specificeras och planeras för.
- Finansiering bör adresseras med analys och planering av både behov och åtgärder
- Om lagförändringar behövs för att möjliggöra åtgärder bör det på ett mycket tydligt sätt lyftas fram vilka förändringar som behöver göras, samt om och hur man kan gå vidare om sådana lagförändringar INTE genomförs inom rimlig tid.
- Uppföljning av åtgärdsprogram bör som förvaltningen poängterar inte fokusera på att följa upp de administrativa åtgärderna utan bör fokusera på uppföljning av de (fysiska) åtgärderna.
- Motivering av kostnader ska specificeras i detalj, vara adekvata och alltid ställas mot förväntad effekt
- Åtgärder som är planerade ska följas upp